

НОВОСТИ

Сейм в специальном постановлении высоко оценил „мудрость и дальновидность” участников „круглого стола”, который начался 6 февраля 1989 года. Депутаты от разных партий продемонстрировали редкое единомыслие – постановление было принято единогласно. Тадеуш Мазовецкий, который благодаря „круглому столу” и „контрактным” выборам (в Сейме „Солидарность” могла получить не более 35% мест; выборы в Сенат были свободными) стал первым некоммунистическим премьер-министром в этой части Европы, прокомментировал это так: „Я очень рад, что Сейм принял это постановление при участии всех политических сил. Это очень важное событие – давно ожидаемая единодушная оценка великих исторических фактов, изменивших Польшу”. („Газета wyborcza”).

Александр Квасьневский, бывший президент, в 1989 г. участник переговоров с партийно-правительственной стороны: „У меня нет сомнений – и пусть это прозвучит как мое кредо, – что „круглый стол” был большим успехом. Это было успешное, бескровное народное восстание. Спустя 20 лет у нас на счету целый ряд колоссальных достижений. Евросоюз, НАТО, демократия, рыночная экономика – мы добились того, что когда-то трудно было даже представить”. („Газета wyborcza”).

Президент Лех Качинский подписал закон, отменяющий пенсионные привелегии бывшим сотрудникам госбезопасности и авторам военного положения. Снйчас генерал Войцех Ярузельский получает военную пенсию 9-10 тыс. злотых без вычета налогов. После того как закон начнет действовать, она сократится до 2000-3000 злотых. Если бы он воспользовался пожизненной пенсией для бывших президентов, то получал бы около 10 тыс. злотых плюс около 7 тыс. на содержание офиса. „Я на это не пойду. Это ниже достоинства офицера, особенно учитывая то, что у других обвиняемых (по делу о введении военного положения) таких возможностей нет”, – говорит Ярузельский”. („Дзенник”).

Согласно опросу ЦИОМа, бывший президент Лех Валенса второй месяц подряд пользуется самым большим общественным доверием – 68%. За Валенсой следуют министр иностранных дел Радослав Сикорский (60%) и премьер-министр Дональд Туск (59%)”. („Впрост”).

Содержание * Spis treści

Новости	3-5, 22
Narada prezesów polonijnych w Sankt Petersburgu	4
В Казанском университете открыт польский клуб	6-7
Zmarł Andrzej Stelmachowski	8
Nasze imprezy (Владивосток)	9
Полонийный фестиваль в Кошалине (Улан-Удэ)	10
Путь людей книги (Красноярск)	11
„Nadzieja” z Ulan-Ude	12
Открыт филиал „Наджей” в Кяхте	13
Легенда о Варшаве (Петрозаводск)	13
Ostatni wnuk Polskich katorżników (Омск)	14
День памяти	15
Wychowanie i edukacja w środowiskach diaspory Polskiej (Щецин)	16
Дни Адама Мицкевича в Оренбурге	17
“Pisarze łączą narody” (Оренбург)	18
Пани Франчишка (Иркутск)	19-21
Ofiary imperium – imperium jako ofiara (Варшава)	22
X lat odrodzenia polskości w Minusińsku	23, 27
10-летие омской „Семьи”	24-25
Русско-польские контакты в Тарском Прииртышье	26
Listopad w Abakanie (Абакан)	28-29
Dni kultury polskiej w Kursku (Курск)	29
Информация о конференциях	30

НОВОСТИ

На вопрос группы IQS: „Хорошо ли, что 20 лет назад в Польше сменился политический строй и ПНР преобразовалось в Третью Речь Посполитую?” – 65% опрошенных ответили „хорошо”, 9% – „плохо”, 21% – „ни хорошо, ни плохо”, а 5% затруднились с ответом”. („Газета wyborcza”).

Согласно опросу ЦИОМа, 75% девятинадцатилетних поляков считают, что у их поколения больше возможностей, чем у их родителей. В 2003 г. так думало лишь 56% их ровесников. 30% опрошенных считают, что в будущем они откроют свою фирму. В 1990 г. о собственной фирме думали 12% их ровесников”. („Дзенник”).

Доля поляков в возрасте 18-24 лет, получающих образование, достигла 95%. Еще в 2001 г. поляки, прервавшие обучение после 18 лет, составляли 7,9% от общего числа молодежи, а в 2007/2008 учебном году их уже осталось всего 5%”. („Дзенник”).

В 2008 г. впервые за 11 лет наблюдался прирост населения. По предварительным подсчетам, в конце 2008 г. население Польши составило 38, 135 млн. человек, т.е. на 20 тысяч больше, чем год назад”. („Впрост”).

Эугениуш Чиквин: „В 2000 г. наш дефицит в торговле с Россией составил почти 4 млрд. злотых. В 2007 г. он достиг почти 8 млрд. злотых и, если ничего не изменится, будет продолжать расти. Общая атмосфера недоверия в политической сфере делает невозможным открытый диалог по важным для обеих сторон вопросам, и вопросы безопасности тут – ключевые. В установлении конкретного, прагматического диалога существенную роль могут сыграть парламентарии – это и было целью визита шести депутатов Сейма и одного сенатора в Москву и Петербург 9-12 декабря 2008 года. Я имел честь быть членом этой делегации”. („Пшегленд православный”).

„Власти Белоруссии депортировали двух польских учителей, которые были арестованы через неделю после переезда на новую квартиру. Это часть широкомасштабной акции властей Бреста, призванной затруднить деятельность поляков в Белоруссии и не допустить распространения здесь польского образования. В середине января произошел инцидент в Березе на рождественской встрече школьников, изучающих польский язык. Власти нарушили ход встречи несмотря на то, что на ней присутствовал генеральный консул Польши в Бресте Ярослав Ксёнкеж”. („Жечпосполита”).

NARADA PREZESÓW POLONIJSKICH W SANKT PETERSBURGU

В дни 26-29 września 2008 roku w Domu Polskim w St.Petersburgu odbyła się robocza narada prezesów FPNKA „Kongres Polaków w Rosji”. Dom Polski został zakupiony ze środków Senatu RP i Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” dla Polonii. Pracują tu petersburskie stowarzyszenia polonijne, odbywają się zajęcia z języka polskiego, działa biblioteka, gromadzą się członkowie z okazji różnych imprez.

Spotkanie prezesów z Rosji zaszczytli swoją obecnością prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” p. Maciej Płażyński, Minister Pełnomocny – Konsul Generalny RP w St.Petersburgu p. Jarosław Drodz, kierownik Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Moskwie p. Michał Greczyło, wice-prezes Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” p. Wiesław Turzański.

Prezisi wzięli udział w części szkoleniowej pt. „Podstawy zarządzania organizacją społeczną. Lider i zespół” przygotowanej przez zaproszonych rosyjskich rzeczoznawców.

W trakcie obrad omówiono aktualne sprawy dotyczące kultuwowania kultury i języka polskiego, pracy z młodzieżą oraz z Kościołem. Poruszone zostały problemy i trudności występujące w pracy organizacji. W szczególności dotyczyły one braku pomieszczeń, niewystarczającego finansowania działalności programowej przez władze. Wskazywano na potrzebę zaktywizowania pracy z młodzieżą polonijną.

Prezes Kongresu Halina Subotowicz-Romanowa poinformowała uczestników narady, że na ponowne wystąpienie Kongresu do Prezydenta Federacji Rosyjskiej wpłynęła

odpowiedź z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego Rosji nie zawierająca konkretnej decyzji w sprawie rehabilitacji Polaków jako narodu represjonowanego. Prezes poinformowała obecnych o spotkaniach w Komitecie ds. Polityki Narodowościowej Dumy Państwowej FR, Ministerstwie Rozwoju Regionalnego Rosji, o udziale w posiedzeniach Rady Konsultacyjnej ds. Autonomii Kulturalnych Rosji podczas których zostały omówione bieżące sprawy Kongresu, jak również bolesna sprawa rehabilitacji Polaków, sprawa inwigilacji służb specjalnych, oraz sprawa odmowy sfinansowania Festywalu zespołów folklorystycznych w Saratowie w 2008 roku, mimo wygranej przez Kongres konkursu ogłoszonego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Rosji.

Organizacje polonijne przekazały na ręce p.Weroniki Zielińskiej prezeski Stowarzyszenia we Władykaukazie 35 tysięcy rubli na pomoc Polakom – ofiarom wojny w Osetii Południowej.

Uczestników obrad zaniepokoiły fakty odmowy wiz przez władze rosyjskie dla księży z Polski pracujących w naszych parafiach. Rada Kongresu podjęła decyzję wystawiania pisma do władz rosyjskich w tej sprawie.

Poświęcono również czas na omówienie zagadnień dotyczących przyznawania Karty Polaka.

Uczestnicy obrad wzięli udział w wręczeniu Karty Polaka w Konsulacie Generalnym. Marszałek Maciej Płażyński wręczył Kartę Polaka 15 osobom. Była to uroczysta i wzruszająca ceremonia.

Uczestnicy narady przyjęli następujące wnioski.

**WNIOSKI ROBOCZEJ NARADY PREZESÓW
ORGANIZACJI POLONIJNYCH FEDERALNEJ POLSKIEJ
NARODOWO-KULTURALNEJ AUTONOMII
„KONGRES POLAKÓW W ROSJI”,
S.-PETERSBURG, 26-28 WRZEŚNIA 2008 r.**

1. Uważamy za niezbędne promocję historii, kultury i tradycji polskich, poprzez organizowanie Dni Kultury Polskiej, festiwali, konkursów, wystaw, prezentacji kuchni polskiej, propagowanie wartości kulturowych narodu polskiego w naszym otoczeniu i środowisku.

2. Uznajemy za jeden z podstawowych kierunków naszej działalności kształtowanie pozytywnego wizerunku Polski i Polaków. Pragniemy w tym celu uzyskać większy dostęp do materiałów krajowych promujących Polskę

3. Podkreślamy potrzebę kontynuację festiwali i szkoleń zespołów polonijnych w Koszalinie i w Rzeszowie.

4. Ważnym kierunkiem naszej działalności pozostaje popularyzacja działalności polonijnej w środowiskach masowego przekazu, rosyjskich, polskich i polonijnych, m.in. na stronach internetowych. Nawołujemy wszystkie organizacje polonijne do stałej współpracy ze stroną internetową Kongresu.

5. Apelujemy o partnerskie traktowanie Polonii i korzystanie z naszej wiedzy i naszych możliwości.

6. Uważamy za niezbędne zaciśnienie współpracy z Instytutami Polskimi przy placówkach dyplomatycznych w Rosji.

7. Podkreślamy wagę konsultowania z Polonią ustaw i raportów nas dotyczących (wzorem konsultacji w sprawie „Karty Polaka”).

8. Skoordynowane działania i relacje placówek dyplomatycznych i organizacji polonijnych będą służyły za pewnością na korzyść Polski i Polonii.

9. Pragniemy podkreślić że ważne jest aby finansowanie poprzez organizacje pozarządowe pozostało podstawową drogą wspierania naszej działalności.

10. Uważamy za wskazane szersze wykorzystanie do działalności organizacji polonijnych środków finansowych z funduszy rosyjskich.

11. Pragniemy pełniejszej realizacji umów polsko-rosyjskich w sprawie pomocy dla szkolnictwa polskiego w Rosji.

12. Uważamy za niezbędne kontynuowanie starań w sprawie rehabilitacji Polaków w Rosji jako narodu represjonowanego.

13. Podkreślamy wielkie znaczenie działalności naukowej, zwłaszcza w zakresie badań nad historią Polaków i stosunków polsko-rosyjskich na terenie Rosji, oraz potrzebę zkoordinowania prac w tym kierunku, zwłaszcza działalności wydawniczej prowadzonej pod szyldem Kongresu Polaków, oraz organizacji konferencji ogólnorosyjskich nie tylko w Moskwie i Petersburgu, lecz również w innych miastach.

14. Zwracamy się do polskich instytucji i fundacji, wspierających działalność naukową, o docelowe finansowanie tego rodzaju publikacji i imprez, zgodnie z zaleceniami Komisji naukowej Kongresu.

15. Uznajemy za niezbędny dalszy rozwój systemu nauczania polonijnego, wprowadzenie nowych form edukacji, i w tym celu:

- Rozszerzenie sieci letnich szkół językowych na terenie Rosji, również z udziałem harcerstwa polskiego.

- Szersze korzystanie z możliwości zapraszania nauczycieli z Polski.

- Rejestrowanie polonijnych szkoleń niedzielnych przy rosyjskich szkołach ogólnokształcących.

- Organizowanie kursów metodycznych i konferencji dla nauczycieli oraz szersze wykorzystanie doświadczeń i materiałów metodycznych nauczycieli polonijnych.

16. Niezwykle ważne jest rozszerzenie pracy z młodzieżą, zaktywizowanie działalności kół młodzieżowych przy organizacjach polonijnych, większe zainteresowanie młodzieży możliwością studiów w Polsce.

17. Apelujemy o zwiększenie dla młodzieży z naszych organizacji liczby miejsc na obozach letnich w Kraju.

18. Podkreślamy wielkie znaczenie opieki nad kombatanami polonijnymi.

19. Uważamy za niezbędne zachowanie i rozwój w Kościele rzymskokatolickim w Rosji liturgii w języku polskim oraz wykorzystanie języka polskiego podczas lekcji religii, utworzenie w ośrodkach polonijnych duszpasterstwa polskiego.

20. Uznajemy za swój honorowy obowiązek opiekę nad kościołami, grobami, miejscami pamięci narodu polskiego oraz upamiętnienie miejsc związanych z historią Polaków w Rosji.

Na zdjęciu od lewej: Kierownik Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Moskwie Michał Greczyło, Prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” poseł Maciej Płażyński, Prezes FPNKA „Kongres Polaków w Rosji” Halina Subotowicz-Romanowa, Wice Prezes Zarządu Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”, Prezes Kulturalno-oświatowego Stowarzyszenia „Polonia” i Dyrektor „Domu Polskiego” w Sankt Petersburgu Czesław Błasiak.

Na kolorowych zdjęciach 2 str. okładki: Prezesi terenowych organizacji FPNKA „Kongres Polaków w Rosji” podczas posiedzenia w Domu Polskim w Sankt Petersburgu, przed prezesa przemawia Prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” poseł Maciej Płażyński.

НОВОСТИ

Александр Гурьянов, руководитель Польской комиссии общества „Мемориал”: „Военная коллегия Верховного суда России пришла к выводу, что катынское преступление следует квалифицировать согласно уголовному кодексу, действовавшему в момент его совершения, то есть в 1940 году. В нем предусмотрен срок давности, составляющий 10 лет. Но самое важное и страшное – это то, что коллегия без дополнительного изучения санкционировала совершенно произвольную квалификацию этого преступления Главной военной прокуратурой как превышение власти военными лицами. Таким образом, из числа обвиняемых исключен Сталин и другие члены Политбюро, давшие согласие на это убийство. Решение суда по сути дела означает освобождение от ответственности членов Политбюро и прежде всего Сталина. Значение этого решения выходит за рамки катынского дела, поскольку может означать намерение распространить это освобождение на все советские преступления”. („Жечпосполита”).

Огромный интерес вызвала выставка „Катынь”: преступление, политика, нравственность”, организованная при участии посольств Венгрии в Польше и Польши в Венгрии в будапештском Музее террора. Депутаты III района Будапешта назвали площадь на улице Надьсомбат площадью Мучеников Катыни. Сейчас там установлена мемориальная доска, а в будущем будет открыт монумент памяти жертв этого преступления. На одной из стен музея ведется непрерывный показ немецкого документального фильма, запечатлевшего проведенную в 1943 г. эксгумацию, а также сохранившихся довоенных фотографий офицеров и их семей. („Наш дзенник”).

Президент Лех Качинский подписал поправки к закону об экономической свободе, вводящие т.н. принцип „одного окошка”. Это означает, что желающий зарегистрировать свое предприятие должен подготовить одну заявку, а остальными формальностями займутся сотрудники учреждения. („Дзенник”).

Щецинский окружной суд оправдал двух женщин, загоравших топлесс на городском пляже. Ранее суд первой инстанции сделал им выговор „за непристойную выходку” и возложил на них судебные издержки, однако одна из них обжаловала приговор. („Жечпосполита”).

В КАЗАНСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ ОТКРЫТ ПОЛЬСКИЙ КЛУБ

да, как и сейчас, среди студентов находились такие, кто хотел глубже изучить польский язык, и занимались исследованием русского и польского языков. Н.Маркарьян несколько десятилетий была энтузиастом преподавания польского языка в Казанском университете, а в начале 1990-х организовала обучение польскому языку в казанской школе №5.

Конечно же, большую роль в формировании студенческих

и научных связей сыграли многочисленные поездки русских студентов в Польшу (в Познаньский университет им. Адама Мицкевича), а также приезд польских ребят к нам, в Казань. К сожалению, в 1990-е годы такая практика была прервана, но сейчас студенты уже нашего поколения, которые проявляют огромный интерес к польской культуре, всеми силами стараются восстановить ее. Надеемся, что у нас получится возродить эту добрую традицию путем создания Польского клуба. Нам в этом помогают и наши преподаватели. Заведующий кафедрой истории русского языкознания профессор Николаев Геннадий Алексеевич преподавал в польских университетах, это человек, который знает о Польше очень много и старается передать свои знания нам, младшему поколению. Заведующая кафедрой современного русского языка профессор Балалькина Эмилия Агафоновна во второй половине 1980-х гг. была директором Института русского языка им. Пушкина в Варшаве.

Широкий резонанс имели проводившиеся базе филологического факультета Казанского университета международные научные конференции, посвященные наследию профессора Я.Бодуэна де Куртенэ и регулярные Бодуэновские чтения („Бодуэн де Куртенэ и современная лингвистика“). С 1990-х годов в КГУ проводятся традиционные международные польско-русские конференции историков, посвященные российско-польским связям, польской ссылке, польской профессуре и студенчеству в университетах Российской империи, российской полонии, в которых участвуют профессора университета И.И.Шарифжанов, Я.Я.Гришин, Р.А.Циунчук и другие.

По инициативе студенческого научного общества филологического факультета Казанского государственного университета в конце прошлого семестра появился Польский клуб. Почему возник замысел создать именно Польский клуб?

Причин для этого в Казани немало. Интерес к Польше в университете существует уже давно. Поляки были среди профессоров и студентов Казанского императорского университета уже в первые десятилетия его существования. В XIX веке в Казанском университете ученые занимались преимущественно южными славянами, но всегда существовал интерес и к польскому языку и истории. Этот интерес поддерживали такие знаковые для мировой науки фигуры, как Я.Бодуэн де Куртенэ и Н.Крушевский.

В 40-50-х годов XX века славистика стала постепенно входить в учебные программы тогда еще историко-филологического факультета. И это уже была полонистика. В учебном плане подготовки студентов-русистов появились спецкурсы по сравнительной грамматике славянских языков и второй славянский язык – польский. В это время в Казанском университете на разных факультетах обучались студенты из „народной“ Польши.

Преподавала славистские курсы уроженка польского города Люблина Анна Фидровская. А в середине 1950-х годов, в связи с отъездом в Польшу, она передала преподавание выпускнице отделения славистики Львовского университета Неонилле Маркарьян, которая и стала активно внедрять польскую филологию в учебный процесс и научные исследования. Ведь тог-

Наши студенты-филологи начинают изучение польского языка на втором курсе. Мне кажется этот предмет очень интересным. Конечно, стараемся разговаривать, читать как можно больше текстов. Преимущественно они рассказывают о культуре Польши. И это хорошо, ведь мы узнаем много нового об этой стране. Но все равно нам не хватает разговорной практики, потому что занятия проходят раз в неделю в довольно больших группах. Но мы все же ухитряемся разговаривать иногда и вне занятий. Преподает нам польский доцент Мария Олеговна Новак. Это был первый человек, открывший нам польский язык, к ней мы неоднократно обращались за помощью в проведении польского фестиваля.

Кроме того, на третьем курсе студенты русского отделения нашего факультета имеют возможность прослушать курс польской литературы. Его читает доцент кафедры зарубежной литературы Мария Александровна Козырева. Так как учебников по этому предмету мало, Мария Александровна читает его по разработанному ею самой лекциям. В конце курса сдается зачет, но в очень необычной форме. Уже несколько лет подряд студенты не просто отвечают на вопросы или защищают реферат, а инсценируют, например, какой-нибудь отрывок из произведений польских авторов. Получается очень интересно. В этом году профессор Г.А.Николаев навел нас на мысль поставить „Евгения Онегина“ на польском языке.

Идею создания Польского клуба поддержал декан филологического факультета профессор Камилль Рахимович Галиуллин. На презентацию Польского клуба были приглашены студенты филологии из Ягеллонского университета в Кракове, члены студенческого самоуправления – Мартин Скиба, Ярослав Вильчак, Иоанна Федьк, Станислав Чижевски и Иоанна Фейда. В прошлом году они организовывали Русский фестиваль в Кракове. В честь открытия Польского клуба студенты КГУ подготовили обширную программу фестиваля, включающую в себя концерт, выставку фотографий Краков-Казань, киномарафон польских фильмов, форум „Межкультурные коммуникации, польско-русские связи“. Готовиться начали

задолго, привлекая студентов с разных курсов. Открыть фестиваль решили концертом. Ребята показали различные номера на польском языке – исполняли польские песни, танцевали мазурку, полонез, читали стихи известных польских поэтов. Продемонстрировали не только актерские таланты, хорошие вокальные данные, а главное – знание польского языка и польских традиций. Наша группа второкурсников, например, показала отрывки из романа „Евгений Онегин”. Классическое произведение, знакомое с детства, открылось актерам и зрителям по-новому... Получилось интересно и театрально. Новогодняя сценка „Колядки”, отразившая традиции предновогодних рождественских праздников Польши и польский фольклор, была представлена студентами с третьего курса. Сказочно, весело!

После концерта мы продолжили общение с польскими друзьями. Они как вежливые гости говорили больше на русском (которым, кстати, владели очень хорошо), но мы также пытались говорить по-польски. Появился стимул дальше изучать язык, чтобы при следующей встрече свободнее говорить на польском языке.

Общались на самые разные темы. Выяснилось, что Ярослав Вильчак, например, увлекается кино. Даже снимает фильмы о студентах и университетской жизни. Выяснилось, что за время краткого пребывания в нашем городе успел снять целый фильм о Казани и о Казанском университете. Может быть, для кого-то этот фильм станет первым знакомством с Казанью и вызовет желание побывать на берегах Волги и Казанки...

А Станислав Чижевски пишет стихи, поэмы, прозу, познанил нас со своими произведениями. Поговорили с новыми друзьями обо всем: о политике, об образовании, об отдыхе, затронули даже вечную тему человечества – любовь. Наши польские коллеги, в свою очередь, поддержали интересы наших студентов и выразили надежду на то, что это не последний их приезд в Россию и что они непременно ждут нас к себе.

На следующий день в рамках фестиваля прошел форум, посвященный проблеме польско-русских связей, где прозвучали доклады студентов, чьи курсовые и дипломные работы связаны с польским языком и польской литературой. Докторы М. А. Козырева и М. О. Новак рассказали присутствующим о том, как зарождались и развивались отношения между КГУ и университетами Польши и какое влияние эти контакты

имели для развития филологии и полонистики в Казани. Все выступающие говорили о том, насколько важно возобновление партнерских отношений и студенческих обменов между странами.

Внимание участников фестиваля привлекла выставка фотографий „Казань-Краков”, которую подготовила трехкурсница А. Воробьева. Живописные виды двух этих исторических городов помогли всем собравшимся окунуться в историю, почувствовать неповторимость таких памятников культурного наследия, как Казанский Кремль и Королевский замок Вавель, мечеть Марджани, Петропавловский собор и Мариакский костел.

В последний день фестиваля прошел показ польских фильмов. Прекрасная возможность увидеть фильмы на польском языке, услышать настоящую польскую речь. Мы с удовольствием познакомились с польской киноклассикой, к тому же довольно заметно улучшили свой словарный запас.

Вот такой замечательный фестиваль прошел на нашем факультете. Польский клуб открыт, гости уехали... В действительности, все еще только начинается, ведь сделаны лишь первые шаги к возобновлению дружественных отношений. Впереди еще много планов, новые встречи и множество поездок как казанских студентов в Польшу, так и их сверстников в Казань. Сегодня Польский клуб в Казанском университете живет подготовкой нового фестиваля.

Елена ВОЛКОВА,
студентка филологического факультета Казанского университета

Pan Sergiusz FIEL
Prezes Organizacji Społecznej
„Tiumeńskie Obwodowe Centrum
Oświaty i Kultury Polskiej
„LATARNIK”, Wiceprezes FPNKA
„Kongres Polaków w Rosji”

Szanowny Panie Prezesie!

Serdecznie dziękuję za zaproszenie do wzięcia udziału w Dniach Kultury Polskiej w obwodzie tiumeńskim, organizowanych z okazji 15-leciem TOCOiKP „LATARNIK”, najbardziej prężnie działającego stowarzyszenia ruchu polonijnego w Rosji, oraz z okazji 10-lecia muzeum „Polacy w kraju tiumeńskim”, zbioru którego liczą 4000 eksponatów materialnej kultury polskich zesłańców i osadników. Jest jedynym muzeum historyczno-etnograficznym tego typu w Rosji.

„LATARNIK”, który ma siedzibę w Tiumeniu i filie w Iszymiu, Jałutorowsku, Niżniej Tawdzie i wsi Kazanskoje, prowadzi szeroką działalność na rzecz odrodzenia i rozwoju kultury polskiej i języka na ziemi tiumeńskiej. Dowodem tego są coroczne obchody polskich świąt państwowych i religijnych, występy chóru „Latarnicy” i licznych zespołów wokalnych, wystawy muzealne, konkursy recytatorskie, dziesiątki artykułów, kilka nagranych filmów i wydanych książek, imprezy teatru lalek „Cytryna” i polonijnego cyrku „Ikar”. Zespoły występują zarówno w Rosji, jak i w Polsce, wielokrotnie zwyciężały w konkursach krajowych i międzynarodowych. Zespół tańca polskiego „Karuzela” wielokrotnie zdobywał Grand Prix w prestiżowych konkursach w Budapeszcie i Hannoverze. Za jedno z głównych osiągnięć „Latarnika” należy uznać utrzymaną na wysokim poziomie pracę oświatową: nauczanie języka polskiego i dziejów Polski zarówno młodzieży jak i dorosłych. Niezwykle cenne inicjatywy „LATARNIKA” z pewnością przyczyniły się do popularyzacji w skali światowej działalności Polonii Rosyjskiej.

15-letnia działalność „Latarnika” jest wynikiem aktywności Rodaków w Tiumeniu, a także niezwykłej energii i zaangażowania pierwszego prezesa Pana Henryka Fiela oraz obecnego prezesa Pana Sergiusza Fiela, którzy potrafiliby przekształcić organizację w prawdziwy ośrodek polskości na ziemi tiumeńskiej.

Jesteśmy przekonani, że Dni Kultury Polskiej będą pełne wspaniałych wrażeń, czego serdecznie Państwu życzymy.

Prezes FPNKA „Kongres Polaków w Rosji” Halina ROMANOWA
Moskwa, 14.10.2008 r.

6 апреля 2009 года ушел из жизни соучредитель и многолетний руководитель Ассоциации „Вспульнота Польшка”, юрист, советник забастовочного комитета гданьской верфи. Один из авторов устава „Солидарности”, участник „круглого стола”, первый спикер Сената Республики Польша третьей Речипосполитой. Министр национального образования. В последние годы советник президента по вопросам польской диаспоры.

ZMARŁ ANDRZEJ STELMACHOWSKI

6 kwietnia 2009 r. w wieku 84 lat odszedł współzałożyciel i długoletni prezes Stow. „Wspólnota Polska”. Prawnik, doradca komitetu strajkowego w Stoczni Gdańskiej, współtwórca statutu „Solidarności”, uczestnik „okrągłego stołu”, pierwszy Marszałek Senatu III Rzeczypospolitej, minister edukacji narodowej, ostatnio doradca prezydenta ds. Polonii.

Andrzej Stelmachowski urodził się 28 stycznia 1925 r. w Poznaniu. W okresie okupacji był żołnierzem Armii Krajowej. Studia prawnicze odbywał na tajnym Uniwersytecie Warszawskim w latach 1943-1944 oraz na Uniwersytecie Poznańskim w latach 1945-1947, gdzie doktoryzował się w 1950 r. Był profesorem prawa rolnego i cywilnego.

Po studiach pracował w sądownictwie, z którego został zwolniony za udział w pielgrzymce prawników do Częstochowy (1957). Jako członek Biura Orzecznictwa Sądu Najwyższego w latach 1957-1962 równolegle pracuje jako pracownik naukowy (asystent, adiunkt, docent – 1958 r.) Następnie profesor Uniwersytetu Wrocławskiego (1962-1969), Uniwersytetu Warszawskiego (1969-1993). W latach 1970-1991 wykładowca w Akademii Teologii Katolickiej (obecnie UKSW); członek Prymasowskiej Rady Budowy Kościołów (1975-1985); członek Komisji Episkopatu „Iustitia et Pax”, członek Komisji Episkopatu ds. Duszpasterstwa Rolników (od 1979), doradca Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w Stoczni Gdańskiej (VIII 1980); ekspert w Ośrodku Prac Społeczno-Zawodowych przy Komisji Krajowej Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych „Solidarności” (1980-1981). W okresie stanu wojennego doradca Tymczasowej Komisji Krajowej NZZ „Solidarności”; zaangażowany w sprawę powołania kościelnej Fundacji

na Rzec Rolnictwa; przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Fundacji Rolniczej (1982-1985); później członek Kościelnego Komitetu Rolniczego; prezes Warszawskiego Klubu Inteligencji Katolickiej (1987-1989); obserwator Stolicy Apostolskiej na 63. Konferencji Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego w Warszawie (VIII 1988).

Doradca Krajowej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność”; członek Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie, przewodniczący Komisji Wsi i Rolnictwa (od XII 1988); uczestnik obrad plenarnych „okrągłego stołu”; współprzewodniczący podzespołu ds. rolnictwa (II-IV 1989). Senator RP (VII 1989-1991), wybrany na Marszałka Senatu RP (1989-1991); Minister Edukacji Narodowej (XII 1991 – VII 1992); Prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” (1990-2008); od maja 2008 r. Prezes Honorowy „Wspólnoty Polskiej”; od lutego 2007 r. doradca Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego ds. Polonii.

Doktor Honoris Causa: Paryskiej Sorbony, Uniwersytetu w Ferrarze, Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Ważniejsze prace naukowe: „Posiadanie w prawie polskim” (1958), „Kontraktacja produktów rolnych” (1960), „Wstęp do teorii prawa cywilnego” (wyd. I. 1960 r., wyd. II. 1984 r.), „Zarys teorii prawa cywilnego” (1998), „Kształtowanie się ustroju III-ej Rzeczypospolitej (1998), współautorstwo wielokrotnie wznawianego podręcznika: „Prawo rolne” – ostatnio „Prawo rolne na tle ustawodawstwa Unii Europejskiej” (1999). Około 160 publikacji książkowych, rozpraw i artykułów.

7 kwietnia 2009 r.

Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Bogdan BORUSEWICZ

Z wielkim żalem i smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej prof. Andrzeja Stelmachowskiego

Na trwale zapisał się w historii ruchu polonijnego w ostatnim 20-leciu. W znacznej mierze zawdzięczamy Mu tą szczególną troskę i opiekę jaką przywiązywał w swej działalności do odradzających się środowisk polonijnych w Rosji i na Wschodzie.

Szczególnie doceniamy, że jako Marszałek Senatu RP, a zatem jako prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” prowadził przyjazną i partnerską politykę Państwa Polskiego wobec Polonii na całym świecie. Potrafił zrozumieć i łączyć Polonię, mimo jej historycznego, generacyjnego, geograficznego i politycznego zróżnicowania.

Pan Marszałek Andrzej Stelmachowski zostawił dla nas fundamentalny nakaz, że Polska jest Macierzą dla wszystkich Polaków, a my wszyscy, niezależnie gdzie rzucił nas los, jesteśmy za Nią odpowiedzialni.

Zawsze zostanie w naszej pamięci niezastąpionym orędownikiem naszych interesów.

Łączymy się w modlitwie z Jego Rodziną i Przyjaciółmi.

Prezes

*Halina
SUBOTOWICZ-ROMANOWA*

NASZE IMPREZY

ВЛАДИВОСТОК

Czas mija prędko. Ta banalna myśl pojawia się zawsze gdy zaczynamy przygotowania do kolejnej wystawy Władystockiego „Domu Polskiego”, tradycyjnej imprezy organizacji mającej na celu zapoznanie społeczeństwa miasta z historią, kulturą oraz życiem dzisiejszej Polski. Zadanie niełatwe do wykonywania w obecnej chwili, gdy stosunki polityczne między Polską a Rosją są napięte do stopnia prawdziwej wrogości. Myśl o prędkości czasu nasuwa się nie tylko w związku z tym, że stosunkowo niedługo po jednej wystawie nadchodzi już pora na następną, ale również z tym, że już wyrosło pokolenie Rosjan nie pamiętających czasów socjalistycznych i nie mających pojęcia o tym, iż istniał kiedyś stworzony przez ZSRR „obóz socjalistyczny”, którego częścią była też Polska. Dla młodych Rosjan Polska to wyłącznie satelita USA, kraj prowadzący dla dogodzenia NATO politykę antyrosyjską, odwieczny i nieprzejednany przeciwnik Rosji. Zadaniem „Domu Polskiego” jest w miarę naszych sił złamać taką percepcję Polski, przypomnieć o współistnieniu dwóch krajów w ramach dawnego „obozu socjalistycznego”, dać do zrozumienia, że czas mija prędko i nie ma świecicie nic stałego i trwałego, że na zmianę wrogości i konfrontacji może przyjść porozumienie i współpraca w całkowitej zgodzie z pewnym przysłówkiem chińskim głoszącym, iż „nawet po najsurowszej zimie nieuniknienie następuje wiosna”.

Temat ostatniej wystawy Władystockiego „Domu Polskiego” wyrażała jej nazwa: „ZSRR – PRL: wspólna przeszłość socjalistyczna”. W jej ramach należało odbić pewne aspekty dawnej współpracy dwóch krajów (jeżeli podporządkowanie jednego przez drugi można określić jako taką) oraz politykę władz wobec własnej ludności – politykę, która polegała przeważnie na narzucaniu ludziom zasad ideologii komunistycznej. Aby najwyraźniej zilustrować sposoby propagandowe systemu komunistycznego i uwypuklić to wspólne, co cechowało socjalizm w ZSRR i PRL, postanowiono zestawzić polskie i radzieckie plakaty agitacyjne tamtej epoki. Ten pomysł okazał się bardzo udanym, a zasoby internetowe źródłem wręcz niewyczerpalnym, żeby go urzeczywistnić. Około 50 plakatów znalezionych na różnych stronach internetowych i wydrukowanych z odpowiednim zwiększeniem podzielono na trzy wielkie tematy: ideologiczne, produkcyjne i bytowe. Udanym okazał się sposób przeciwstawienia plakatom agitacyjnym obrazów z rzeczywistości. Pod wizerunkami uśmiechających się sprzedawców i sprzedawczyń z obfitującymi w artykuły spożywcze sklepami w tle umieszczono fotografie sklepów z ziejącymi pustkami i ladami, a paradnym plakatом

pierwszomajowym towarzyszyły zdjęcia pochodu zrobione na ulicach Warszawy, które uwidoczniły przymusowy charakter tej akcji i jej niedorzeczność. Wszystkie plakaty odzwierciedlały główny cel państwa socjalistycznego będącego w istocie państwem totalitarnym: wprowadzenie ogólnej unifikacji myślenia, postępowania, trybu życia. Sprzeczny z naturą człowieka, który jest przede wszystkim indywidualnością, ów cel okazał się nieosiągalny i niemożliwość go urzeczywistnienia doprowadziła w końcu do klęski systemu.

Specjalną ekspozycję w ramach wystawy poświęconej historii radzieckiego samochodu „Pobieda”, który w Polsce zamienił się w „Warszawę” oraz Pałacowi Kultury i Nauki wzniesionemu w centrum stolicy Polski w połowie lat 50. Władystocki „Dom Polski” dysponuje sporą liczbą zdjęć Warszawy z lat 50. i 60. XX stulecia z kolekcji Państwa Świtalskich. Czarno-białe fotografie zachowują duch tamtych czasów, więc eksponowane zdjęcia umożliwiły widzom zobaczyć Pałac, ów „dar Związku Radzieckiego Polsce”, takim, jakim przedstawiał się półwieku temu. Dla porównania tuż obok zdjęć Pałacu zostało wystawione zdjęcie archiwalne budynku Administracji Miejskiej Nowego Yorku, które powstało na początku XX wieku i posłużyło za wzór sławnych „wysokościowców Stalinowskich”.

Otwarcie wystawy odbyło się 23 października i poprzedził go, jak zwykle, mały koncert, w którym zabrzmiały popularne melodie polskie, a solistka „Domu Polskiego” Nadieżda Bobowska wykonała kilka piosenek ludowych. Imprezę nagrały dwa miejskie kanały telewizyjne i obszernie reportaże o niej pokazywane kilkakrotnie w ciągu tygodnia przykuły ku wystawie szeroką uwagę społeczeństwa.

Drugą imprezą Organizacji stał się przeprowadzony 8 listopada po raz pierwszy we Władystocku „Dzień kina polskiego”. Za czasów socjalistycznych kino polskie cieszyło się wielkim uznaniem wśród widzów radzieckich, ale obecnie produkcja współczesnych filmowców polskich jest w Rosji na ogół mało znana. W ramach imprezy przedstawiono publiczności dwa filmy choć nie najnowsze, ale w pełni odbijające styl i tendencje cechujące dzisiejsze kino polskie. Pierwszym był film *Podwójne życie Weroniki*, metafizyczny dramat w reżyserii Krzysztofa Kieślowskiego nakręcony jeszcze w r. 1991. Wyświetlony parę raz w telewizji zagubił się on niestety w morzu produkcji amerykańskiej, która zalala ekrany rosyjskie.

Drugi film pochodzi z r. 2003 i nie był jeszcze ani razu wyświetlany w Rosji. Jest nim *Pogoda na jutro*, kreacja Jerzego Stuhra, aktora dobrze znanego Rosjanom z bardzo popularnych w kraju komedii *Seksmisja* (w Rosji jednak nadano jej tytuł *Nowe Amazonki*) i *Dejavu*. Dzięki temu filmowi widzowie zapoznali się z Polską im nie znaną, z Polską stykającą się z problemami podobnymi do tych, z którymi boryka się też Rosja. Pierwszy film szedł z przekładem na rosyjski, drugi zaś po polsku. Niewielu rozumiało ten język, ale wszyscy obecni cierpliwie doczekali się końca filmu.

W przygotowaniu obu imprez czynny udział wzięła Pani Magdalena Malikowska (na zdjęciu), młoda Polka, która wybrała Władystock miejscem życia i pracy. Przyłączyła się ona do miejskiego „Domu Polskiego” i stała się żywym łańcuszkiem pomiędzy jednej z najdodleglejszych organizacji polonijnych Rosji a dalekiej Praojczyzną jej członków.

Andrzej SAPIOŁKIN

УЛАН-УДЭ

В течение многих лет в городе Кошалин (северо-западная часть Польши) проходит фестиваль хоровой музыки „Полонийное лето”. Главной задачей данного мероприятия является возрождение духовных связей, приобщение к певческой культуре многочисленной польской диаспоры, живущей за пределами страны. Участниками этих фестивалей становятся хоровые коллективы государств, где существуют польские культурные центры и автономии. В их числе Россия, Украина, Белоруссия, страны Прибалтики, Европы, Южной Америки, Африки.

ПОЛОНИЙНЫЙ ФЕСТИВАЛЬ В КОШАЛИНЕ

Впервые на фестиваль был приглашен хоровой коллектив „Надзея” НКАП г. Улан-Удэ. Участниками этого ансамбля являются члены автономии, студенты Улан-Удэнского музыкального колледжа им. П.И.Чайковского, БГУ, ВСГАКИ. В этом форуме участвовало 14 хоровых коллективов (более двухсот человек). Прекрасная организация фестиваля свидетельствовала о сложившихся многолетних традициях проведения таких больших мероприятий, где многочисленные концерты и репетиции сочетались с отдыхом на Балтийском море (Кошалин находится примерно в двадцати пяти километрах от него), экскурсиями, общением с руководителями и участниками хоровых коллективов из других стран, мастер-классами ведущих профессоров консерваторий Варшавы и Кракова Пшемислава Палки и Эльжбеты Торковской.

План фестиваля включал концертные выступления хоровых коллективов как на открытии фестиваля, так и в костелах, на концертных площадках Кошалина и соседних приморских городов, а также репетиции сводного хора для заключительного гала-концерта в католическом храме, встречи с администрацией городов и руководителями отделов культуры, посещение памятных мест, связанных с польской историей.

Хочется подчеркнуть, что участие в данном фестивале позволило соприкоснуться с польской культурой как бы изнутри, что в корне отличается от аналогичных поездок различных коллективов из Бурятии, демонстрирующих, как правило, собственное искусство. В нашем случае весь период пребывания проходил в атмосфере польского языка, включая проведение совместных репетиций, концертные выступления, а также сам репертуар, состоящий, в основном, из произведений польских композиторов, что создавало ощущение культурного единения.

Большую помощь в общении с принимающей стороной оказывали члены „Надзея”, которые в свое время были активными слушателями курсов польского языка в г. Улан-Удэ, проводимых преподавателями из Польши. Кстати сказать, к всеобщей радости состоялась встреча с одной из них – Магдой Калиновской.

Результатом работы преподавателей стало прекрасное владение польским языком одной из участниц хора, Александры Мартинаес, что неоднократно отмечалось всеми участниками.

Фестиваль „Полонийное лето” не является конкурсным, но все же подразумевает негласное состязание между прибывшими коллективами во время демонстрации хоровых программ. По мнению организаторов, профессоров-хормейстеров и многих участников, хор из Бурятии был одним из лучших. Нас называли открытием фестиваля, уделяли повышенное внимание. Молодой состав ансамбля, манера исполнения, передача стилевых особенностей, хорошие голоса были причиной такого отношения. Особенно удивляло людей, когда они узнавали, какое расстояние мы преодолели и сколько дней было затрачено нами в пути.

Концертная программа хора „Надзея” состояла из произведений польской классики, обработки народных и современных польских песен, произведений, посвященных Бурятии: „Тоонто нотаг” А. Андреева (куплеты на бурятском, русском и польском языках), „Улан-Удэ” А. Флярковского, Гимн автономии поляков „Надзея” А. Отрадных (сл. М.Ефимова), а также пользовавшуюся неизменным успехом аранжировку песни „Есть только миг” А. Зацепина из кинофильма „Земля Санникова”. В свою очередь, художественное руководство фестиваля предоставило нам ряд замечательных сочинений польских композиторов для хора, что, безусловно, окажет благотворное влияние на дальнейший исполнительский уровень нашего коллектива.

Общение с участниками фестиваля, содержательные беседы с руководителями других хоров по обмену опытом, методами работы, продолжению творческих контактов, знакомство в целом со страной надолго останутся в нашей памяти ярким впечатлением о лете 2008 года в Польше.

Выражаем сердечную благодарность руководству Национально-культурной автономии поляков „Надзея” г. Улан-Удэ в лице председателя М.И.Ивановой за организацию поездки нашего коллектива на Кошалинский фестиваль.

*Ольга и Александр ПОЛЯКОВЫ,
руководители хора „Надзея”*

КРАСНОЯРСК

Путь польских книг в Сибири так же тернист, так же интересен, как и путь их обладателей. Поляки, которые ехали по тем или иным причинам на землю, не всегда ожидавшую своих гостей, везли с собой всё самое ценное, включая различные литературные издания.

ПУТЬ ЛЮДЕЙ КНИГИ

14 ноября 2008 г. в Красноярском культурно-историческом музейном комплексе состоялась встреча, посвящённая 90-летию независимости Республики Польша, в рамках которой были презентованы новые издания: „Польская интеллигенция в Сибири XIX – XX вв.” – сборник материалов межрегиональных чтений 2006-2007 г.г., и „Польская книга в Приенисейском крае” – каталог польских книг, которые в настоящее время хранятся в фондах музеев и библиотек Красноярска, Минусинска, Абакана. Участники встречи имели возможность обсудить содержание представленных сборников, высказать своё мнение и задать интересующие вопросы выступающим. Среди них были В. Н. Бондарева, заместитель директора Красноярского музейного центра, Ю. О. Скидан, председатель правления НКА „Дом Польский”, Д. Клеховский, преподаватель Сибирского Федерального университета, П. Столяров, член правления КНОО „Полония” в Республике Хакасия, Т. М. Кикилова, старший научный сотрудник музея-заповедника „Шушенское”, Г. А. Лаптева, заведующая сектором краевой научной библиотеки, и другие.

Гостями и участниками мероприятия стали Генеральный консул РП в Иркутске Пётр Марчиняк, представитель администрации Красноярского края Рашид Гиззатович Рафиков, а также компетентные сотрудники музеев, библиотек, архивов Красноярска, Енисейска, Заозёрного, Шушенского, Абакана, члены польских обществ „Дом Польский”, „Полония”, студенты и просто любители польской истории и культуры. Участники только что завершившейся научной дискуссии затем превратились в зрителей театрализованного представления, которое было специально подготовлено

преподавателем СФУ Дариушем Клеховским и его студентками.

В это же время состоялось открытие выставки под названием „Путь людей книги”. В задачи экспозиции входило не только познакомить публику с польскими книгами конца XIX – начала XX века, (это художественные произведения, учебные пособия и справочники), но и с людьми, а именно с поляками, по своей или не своей воле приехавшими в Сибирь. И как у каждого человека есть свой путь, своя судьба, так и каждая книга обладает своей собственной историей. Автором идеи выставки стал Д. Клеховски, а художественным оформителем – молодой красноярский скульптор Александр Врублевский.

Организаторами мероприятия выступили Красноярский музейный комплекс, культурно-национальная организация „Полония” в Республике Хакасия, русско-польский центр Сибирского Федерального университета, красноярская национально-культурная автономия „Дом Польский”.

Наталья КУНАКОВА,
студентка,
г. Красноярск

Szanowni Państwo,

Informujemy, że w dn. 30.10.08 r. w Irkucku odbyło się walne zebranie Polskiej Kulturalnej Autonomii „Ogniwo”. Na podstawie wyborów (kadencja 4 lata) w składzie Zarządu są 14 osób, w tym:

Pan prof. dr Eugeniusz Wrzaszcz – prezes

Pani prof. dr hab. Natalia Nikulina – wiceprezes (sprawy organizacyjno-administracyjne, szkoła letnia)

Pan prof. dr hab. Bolesław Szostakowicz – wiceprezes (sprawy naukowo-badawcze, oświatowe oraz historyczno-archiwalne)

Pani Tatiana Kalyagina – sekretarz

Nasz adres pocztowy: 664007, Irkutsk, ul. Dzerżинского, 29 кв. 7, prezes@ogniwo.baikal.ru

Z poważaniem
Zarząd PKA „Ogniwo”

Z wielkim żalem żegnamy s.p. Irenę Chrułową – założycielkę i długoletnią prezeskę Stowarzyszenia Kulturalnego „Dom Polski” w Nowosybirsku. Była przedstawicielką pokolenia, którego mocno dotknęły czasy stalinizmu. Poczucie tożsamości polskiej i głęboka wiara, przywiązanie do Polski i polskości towarzyszyły Jej przez całe życie. Dzięki Jej zaangażowaniu i staraniu się odrodził się w Nowosybirsku kościół rzymsko-katolicki. Olbrzymie znaczenie przywiązywała do szerzenia kultury i języka polskiego wśród Polonii nowosybirskiej. Dbała również o dobry wizerunek Polski i Polaka. Za wkład w utrwalenie polskości na ziemi syberyjskiej została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Zasługi RP (1999 r.).

Składamy szczerze wyrazy współczucia Jej Córkom Ninie i Juli.

W imieniu członków Rady FPN-KA Kongresu Polaków w Rosji

Halina Subotowicz-Romanowa
Moskwa, 28.09.2008 r.

„NADZIEJA” Z UŁAN-UDE

Rozmowa z Marią Iwanową – prezesem Narodowo-Kulturalnej Autonomii Polaków miasta Ulan-Ude „Nadzieje” w Buriacji w Federacji Rosyjskiej

– *Ulan-Ude to stolica Autonomicznej Republiki Buriacji...*

– Nasze miasto położone jest blisko stu kilometrów na wschód od południowego Bajkału, w pobliżu granicy z Mongolią. Obszar naszej republiki przewyższa terytorialnie obszar Polski, ma jednak zdecydowanie mniej ludności – zaledwie milion mieszkańców.

– *Najliczniejszą grupą narodową Waszej autonomicznej republiki są Rosjanie...*

– Według spisu z roku 2004 Rosjan jest u nas 67,8% mieszkańców. Na drugim miejscu są Buriaci – 27, 8% oraz Niemcy – 1,6%, Ukraińcy – 0,98%, Białorusini, Ewenkowie, Żydzi i wreszcie Polacy będący dziś czwartym pokoleniem zesłanych tu za cara rodaków.

– *Jak doszło do powstania Waszej Autonomii?*

– Oficjalnie nazywamy się Narodowo-Kulturalna Autonomia Polaków miasta Ulan-Ude „Nadzieje”. Potocznie mówimy o sobie Stowarzyszenie Polskiej Kultury „Nadzieja”. Nasza organizacja utworzona została 15 lat temu w roku 1993 by zasiać w duszach młodych polskich potomków szacunek dla działań swych dziadów i pradiadów oraz wskrzesać tradycje narodowe polskiej mniejszości i wnieść do naszych rodzin obrzędy i obyczaje narodowe. Chcieliśmy też dać wszystkim chętnym możliwość nauki języka polskiego, jak również zapoznać się z historią i kulturą naszej starej ojczyzny.

W Ułan-Ude jesteśmy zorientowani na konsolidację obywateli polskiego pochodzenia oraz rozwiązywanie wspólnych zadań

naszego miasta, republiki i państwa. Nasza Autonomia wchodzi w skład Kongresu Polaków w Rosji, skupiającego 44 organizacje polonijne w Federacji Rosyjskiej.

W piśmie oficjalnym skierowanym do delegatów zjazdu Kongresu Polaków, odbywającym się w grudniu 2007 roku w Moskwie prezydent Federacji Rosyjskiej W. Putin zauważył, że nasz Kongres bierze aktywny udział w życiu społecznym i wiele wnosi w pielęgnowaniu różnorodności kulturowej oraz w rozwoju dialogu i porozumienia pomiędzy narodami Federacji Rosyjskiej.

– *Wasza Autonomia mocno akcentuje rodzinę wielopokoleniową...*

– Taka forma działania pozwala zachować dobry kontakt pomiędzy pokoleniami i przywrócić związki z przeszłością. W tym m.in. celu, już w roku 1994, otwarta została przy naszej Autonomii szkoła niedzielna języka polskiego, w której zajęcia odbywają się dziś w 10 grupach. Języka ojczystego uczą się u nas dzieci, młodzież i dorośli – od 10 do 75 roku życia.

Język polski, jako fakultatywny, nauczany jest też na Państwowym Uniwersytecie Buriackim w Ułan-Ude.

– *Wasza Autonomia prowadzi, znana na całej Syberii, szkołę letnią kultury i języka polskiego...*

– Od 5 już lat, na bazie naszej szkoły niedzielnej, realizowany jest projekt edukacyjno-kulturalno-turystyczny szkoła letnia kultury i języka polskiego nad Bajkałem „Blżej Ojczyzny.

Szkoła ta zbiera i jednoczy młodzież polonijna z Ułan-Ude, Tomska, Abakanu, Czity, kraju Krasnojarskiego i Chakasji, Irkucka i St. Petersburga. W naszym projekcie biorą także udział nauczyciele wolontariusze z Polski.

– *Jak wyglądają dziś Wasze kontakty z krajem ojczystym?*

– Nasze dzieci wyjeżdżają od lat na obozy, a młodzież na kursy doskonalenia języka na polskie uczelnie. Mamy też 7 studentów w kraju. Poznanie języka polskiego oraz tradycji i kultury narodowej pozwala na dalsze duchowe odradzanie się naszych rodaków.

Nasza Autonomia organizuje także, wspólnie z krajem, tradycyjne polskie święta, na które zapraszani są nasi przyjaciele.

W ostatnim czasie realizujemy nowe projekty kulturalne otwarte także dla szerokiej społeczności naszego miasta. Z wielkim np. sukcesem udało się nam zrealizować ostatnio dni kultury polskiej z udziałem Zespołu Pieśni i Tańca z uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Z naszej też inicjatywy, w roku 2001, w pobliżu wsi Miszycha nad Bajkałem, odsłonięty został pomnik poświęcony pamięci uczestników polskiego powstania na trakcie krugobajkalskim, którzy zginęli tam w lipcu 1866 roku. Staramy się, by wszystkie ślady historii, w których brali udział nasi rodacy nie zostały zatarte i nie stały się ciemnymi plamami naszej przeszłości. Podążając tymi śladami, chcemy w dalszym ciągu torować ścieżkę pamięci i wzbogacać się dokonaniem naszych rodaków rzuconych tu przez los. Piszemy o tym wszystkim na łamach naszego pisma „Pierwsze kroki”, którego pierwszy numer ukazał się w roku 2000.

– *Nie wspomniali Pani jeszcze o serii wspomnień edytowanej przez Waszą Autonomię „Polacy w Buriacji”...*

– Na przestrzeni kilku ostatnich lat wydaliśmy 6 tomów popularno-naukowego almanachu „Polacy w Buriacji”. Pozycja ta jest przygotowywana przez członków naszej Autonomii i adresowana do szerokiego kręgu czytelników. Piszemy w niej o przeszłości Syberii i ludziach, którzy tam trafili wbrew własnej woli i tworzyli jej historię.

– *Ważną rolę w życiu członków Autonomii odgrywa też kościół katolicki...*

W Buriacji prawosławni żyją obok buddystów, szamanistów i niewierzących. Są też i katolicy, choć stanowią tu niewielki procent. Pierwszymi katolikami byli u nas Polacy. Oni też wybudowali tutaj pierwszy kościół, który konsekrował w roku 1907 prawdopodobnie abp Cieplak. Polska świątynia została niestety zamknięta zaraz po rewolucji październikowej, a później zniszczona. Obecna parafia zarejestrowana została w sierpniu 1999 roku. Jest też wreszcie u nas stały duszpasterz i polskie siostry.

Rozmawiał Leszek Wątróbski

УЛАН-УДЭ

Март в национально-культурной автономии поляков „Надзея” г. Улан-Удэ – месяц насыщенный событиями.

И не только потому, что весной празднуют Международный женский день 8 марта. В тот весенний день все девушки и женщины „Надзеи” пришли принаря-

ОТКРЫТ ФИЛИАЛ „НАДЖЕИ” В КЯХТЕ

женные и красивые. В автономии прошел большой концерт. Третьекурсники Восточно-Сибирской академии искусств, ведущие этого вечера, великолепно исполнили бурятские песни. А ребята из „Надзеи” прекрасно читали стихи великой польской поэтессы, лауреата Нобелевской премии Веславы Шимборской.

21 марта члены правления „Надзеи” выехали в исторический город Кяхта, находящийся недалеко от границы с Монголией. В прошлые века этот приграничный город считался одним из самых динамично развивающихся, так как там шла большая торговля России с Китаем. В Кяхте проживало много известных личностей польского происхождения. Среди них градоначальник Александр Деспот-Зенович, который впоследствии стал губернатором Восточной Сибири, а также Юлиан Талько-Гриневич, врач и известный исследователь Сибири. Ю.Талько-Гриневич в своих воспоминаниях писал, что именно А.Деспот-Зенович, бывший уже членом совета Министерства внутренних дел Российской империи, посодействовал молодому врачу отправиться в Троицкосавск. И на вопрос, что это за местность, заметил, что то же самое, что и Кяхта, где он жил несколько лет. И потом добавил, что это самое лучшее место для антропологических исследований.

Посетив Кяхтинский краеведческий музей, мы убедились, что история этого города

была богата на различные события. Кроме того, что там проживали люди разных вер, национальностей, шла большая торговля, там была и обширная культурная жизнь. На старинных фотографиях – сцены из любительских спектаклей в исполнении местных жителей. Купцы Кяхты были большими меценатами, и церкви этого города отличались богатством и величавостью. Так, в кафедральном соборе колонны были изготовлены из горного хрусталя, а иконы поражали своей красотой. Сегодня город переживает

сложные времена, необходимо проводить большие реставрационные работы.

Председатель правления „Надзеи” М.И.Иванова на встрече с директором краеведческого музея Е.Тугульдуровой предельно договорилась о проведении осенью этого года выставки польского художника Леопольда Немировского. Он оказался в Сибири после участия в восстании 1830 года. Великолепные рисунки были написаны им, когда он уже был на поселении и путешествовал по Восточной Сибири.

Вместе с активистом „Надзеи” из Кяхты Г.Н.Мостовщицкой, председатель и члены правления „Надзеи” встретились с главой администрации Кяхты Е.В.Степановым и председателем горсовета Н.Г.Фильшиным, которые отметили, что действительно сегодня в этом городе проживает много потомков поляков, и, конечно, надо помнить и знать историю своего края.

А потом в Кяхтинском доме культуры состоялось первое собрание, и национально-культурная автономия „Надзея” г.Улан-Удэ пополнилась новыми членами. Это Ольга Дмитриевна Бусяцкая, Лидия Михайловна Таракановская, Антонина Викторовна Черник, Надежда Мостовщицкова. Руководителем Кяхтинского филиала „Надзеи” стала Галина Николаевна Мостовщицкова.

Анна ВИНОГРАДОВА

(См. цветной вкладыш в середине номера)

ПЕТРОЗАВОДСК

Светлана Черенкова – коренная петрозаводчанка, член Союза журналистов Карелии и России. Много лет работала ведущей программ „Радио Карелии”. Сейчас – редактор приложения „Таймаут” в газете „Карельский спорт”.

В Варшаве в 2007 и 2008 гг. обучалась на семинарах в Хельсинкском Фонде по правам человека и в Чешско-Словацко-Польском Фонде „Солидарность”.

Сотрудничает с обществом польской культуры „Ядвига” в Карелии, изучает польский язык. Принимала участие в создании книги „Поляки в Карелии”.

В 2007 году в издательстве „Карелия” вышел первый поэтический сборник С. Черенковой „Луча серебряной нить”. Сейчас автор работает над вторым сборником.

Светлана ЧЕРЕНКОВА

ЛЕГЕНДА О ВАРШАВЕ

Варшава-столица,
Твой символ – девица
С русалочьим рыбьим хвостом,
Которая в Вислу веками глядит
С железным мечом и щитом.

Легенда прекрасна
Про юношу Варса,
Что был в ту сирену влюблён,
Она от врагов защищала бесстрашно
И пела чудесней всех жён.

В пылу нежной страсти,
Смушаясь отчасти,
Варс имя русалки спросил,
Коснулся волос и неведомой властью
Он в деву её превратил.

Она отвечала,
Что звать её Сава,
Что больше не хочет на дно.
От них взял начало и город Варшава:
Два имени слиты в одно.

ПОСВЯЩЕНИЕ

Варшава меня провожала дождём,
Устало гляделась
в сентябрьские лужи...
Тот вечер других был
нисколько не хуже,
лишь грусть расставанья
растаяла в нём.

Неведомой силой, каким-то наитьем,
Мы связаны с нею единою нитью.
Роднит меня что-то
с русалкою Савой...
В тебя я навеки влюбилась, Варшава!

Национально-культурная автономия поляков г. Улан-Удэ „Надзея” Кяхтинский краеведческий музей им. В.А. Обручева

Уважаемые коллеги!

В 2009 г. исполняется 180 лет со дня рождения Александра Ивановича Деспот-Зеновича, градоначальника Кяхты, Тобольского губернатора и члена Сената.

Национально-культурная автономия поляков г. Улан-Удэ „Надзея” планирует проведение круглого стола, посвящённого этой дате в г. Кяхта (Республика Бурятия), который состоится 11 сентября 2009 г. в Кяхтинском краеведческом музее им. академика Обручева.

Приглашаем Вас принять участие.

Заявки на участие принимаются на электронные адреса: sew11@mail.ru; prezes_nadzieja@mail.ru.

Оргкомитет

ОМСК

On zawsze był z nami. W jego towarzysztwie nabieraliśmy sił. Jego umysł, żądza życia zawsze nas porażała. Wydawało się, że ten człowiek jest wieczny.

To nasz „dziadek Żenia”, nasz zasłużony członek omskiej regionalnej organizacji Polskie Kulturalno- Oświatowe Stowarzyszenie „Rodzina-Семья”.

Dopiero co pozdrawialiśmy go z okazji urodzin, dopiero co wysłuchiwaliśmy jego dobrych rad i życzeń. A tu, w 93 roku swego pięknego życia, w ostatnie dni listopada 2008 r., odszedł do wieczności nasz „dziadek Żenia”!

OSTATNI WNUK POLSKICH KATORŻNIKÓW

Los Jewgienia Kiroillowicza Gołdobina był niezwykły. Dziadek Pana Jewgienia od strony matki był Polakiem – Aleksander Jan Szpakowski.

Niestety, do tych por nie znamy daty i miejsca urodzenia pana Szpakowskiego. Wiadomo tylko, że na niedługo przed wybuchem powstania styczniowego zakończył Uniwersytet Warszawski z dyplomem adwokata. Jako człowiek gorąco kochający swoją często pokrzywdzoną Polskę, wziął aktywny udział w powstaniu narodowo-wyzwoleńczym przeciwko rosyjskiemu najeźdźcy, za co został zesłany na Syberię na ciężkie katorżnicze roboty i dożywotnie zesłane. Prawie dwa lata spędził na katorżniczych zabajkalskich miejsc, spędził pod uzbrojonym konwojem, na piechotę, w kajdanach, on i jego towarzysze wraz z przestępcami. Po dwudziestu latach ciężkich, katorżniczych prac, nakazanych mu przez rosyjski rząd za działalność rewolucyjną, pan Szpakowski został „wypisany na dożywotnie zesłanie” na wieś Smolenszina (nieдалеко Irkucka).

Tu ożenił się on z kobietą polskiego pochodzenia, którą na rosyjski sposób nazywano Anfisa. Urodziły im się dwie córki – Jelena (1887-1943) i Aleksandra (1889-1965), a następnie syn Nikołaj (1894-1966). Półtora roku później Anfisa Zacharowna zmarła. Aleksander Iwanowicz nie ożenił się powtórnie, sam wychowywał i uczył dzieci. Umarł w 1912 roku we wsi Smolenszina, nie dożywszy 70 lat. Obecnie nie ma już jego grobu, to miejsce zostało zastąpione domkami letniskowymi (daczami). I tak, na bezkresnych syberyj-

skich przestworzach często nie ma miejsca dla starych cmentarzy.

Kiedy średnia córka, Aleksandra, osiągnęła pełnoletność, wyszła za mąż za Kirilla Goldubina-swojego dobrego znajomego, pisarza irkuckiego posterunku policji. W Irkucku urodził się ich pierwotny syn – Leonid (zginął on w latach wielkiej wojny ojczyźnianej). W niedługim czasie rodzina wyjechała na południowy Ural, gdzie urodziło im się jeszcze dwóch chłopców. A 10 listopada 1916 roku we wsi Bakajki pojawił się na świecie czwarty syn, Jewgienij Kirillowicz Gołdubin.

Jewgienij Kirillowicz miał ciężkie życie. Po zakończeniu szkoły średniej, wraz z ojcem pracował przy budowie mostu kolejowego nad rzeką Om. Potem był kierunek zawodowy omskiego technikum budowlanego omskiej kolei żelaznej i wydział mechaniczny tomskiego instytutu inżynierów transportu kolejowego, praca w syberyjskim związku fabryk naprawy parowozów. Po wydarzeniach w Chałki-Gol, młody inżynier-podporucznik został wezwany do wojska i wysłany do Mongolii, w formowany 18-ty czołgowy batalion, gdzie służył jako komandor czołga T-34. Po udziale w rozgromieniu kwantunskiej japońskiej armii, już w ciągu paru tygodni walk otrzymał swoją pierwszą nagrodę – medal „Za zasługi wojenne”.

Po demobilizacji został wysłany do szkoły maszynistów parowozów przy omskim technikum transportu kolejowego. Tutaj pan Jewgienij spotkał się z wykładawcą języka i literatury rosyjskiej Galiną, która została jego żoną na następne 56 lat. Mama Galiny, Polka, pani Jelena, była żoną Iwana Lichaczewa, z którym miała siedmioro dzieci. Jej 48 letni mąż był jednym z pierwszych sowieckich komendan-

tów omskiego korpusu kadetów. W listopadzie 1926 roku został na bezpodstawnie uznany „wrogiem narodu sowieckiego” i został rozstrzelany.

Całe życie Pana Jewgieniego związane było z omskim technikum budowlanym kolei żelaznej. Tutaj przeszedł on przez wszystkie stopnie: pracował jako wykładowca, zastępca dyrektora, a od 1963 do odejścia na emeryturę w 1977 roku – jako dyrektor.

W latach jego kierownictwa zostały wybudowane nowe akademiki, główny korpus, warsztaty, podjęto trudne decyzje inżynierskie związane z ogrzewaniem i zabezpieczeniem energetycznym technikum i jego akademików. Sławną frontową i roboczą drogę naszego „dziadka Jewgieniego” odznaczono 17 nagrodami państwowymi, tytułem „Zasłużonego Nauczyciela Szkoły Rosji” i Honorowego Akademika Międzynarodowego Stowarzyszenia „Sztuka Narodów Świata”.

W ciągu 10-letniej historii stowarzyszenia „Rodzina-Семья”, Pan Jewgienij był jednym z najbardziej aktywnych

członów organizacji. W listopadzie 2007 r. miałem szczęście występować z wykładem o losie Jewgienia Gołdobina w Krasnojarsku na konferencji „Syberyjska inteligencja polskiego pochodzenia XIX-XX w.”. Natomiast w lecie 2008 r. do Omska specjalnie przyjeżdżała delegacja z polskiej telewizji, aby nakręcić film o naszym „dziadku Żeni”, jednym z najstarszych żyjących w Syberii polskich wnuków katorżników – rewolucjonistów.

Córka Pana Jewgienia i Galiny, Jelena, ukończyła też to technikum – wydział budowy i eksploatacji lotnisk, pracowała przy budowie omskiego lotniska i lotniska w Afganistanie, a następnie wykładała w technikum. Obecnie jest ona na zasłużonej emeryturze, wychowuje sześcioro wnuków, zajmuje się poezją, jest autorką wspaniałego tomiku poezji. I tak już wiele lat nasza Lienoczka jest jedną z najbardziej aktywną członkinią Stowarzyszenia „Rodzina-Семья”, wchodzi w skład rady organizacji. A jej wnuki, prawnuki „dziadka Żeni- nasze najmłodsze „rodziniaki”.

My, członkowie omskiego polonijnego stowarzyszenia, dziękujemy losowi za długie lata obcowania z Panem Jewgieniem. Na pożegnanie Go i towarzyszenie w Ostatniej Podróży przyszło kilkaset ludzi.

Miejmy nadzieję, że pamięć o Nim na zawsze pozostanie w sercach tych, którzy jego znali. Wieczna Panu pamięć, nasz „dziadku Żeniu”, sławnego wnuka nieugiętego Polaka!

Piotr KRAJEWSKI,
zastępca Prezesa omskiego
regionalnego Polskiego Kulturalno-
Oświatowego Stowarzyszenia
„Rodzina – Семья”

ДАНЬ ПАМЯТИ

5 октября 2008 г. сотрудниками Омского государственного аграрного университета был поставлен памятный знак (крест) на католическом кладбище заброшенной польской деревни Минск-Дворянское (см. фото в середине цветного вкладыша). Идея отметить место захоронения польских переселенцев возникла еще при подготовке VII Международной научной конференции „Сибирская деревня: история, современное состояние и перспективы развития”, проходившей на базе аграрного университета в конце марта 2008 г. и собравшей представительную делегацию польских ученых и политиков из различных регионов России.

Небывало теплый март и раннее таяние снегов помешали планам организаторов. И только спустя полгода сотрудники университета: проректор по имущественным отношениям Владимир Михайлович Казыдуб, начальник международного отдела к.с.-х.н. Нина Григорьевна Казыдуб и доцент кафедры истории и регионального развития к.и.н. Светлана Анатольевна Мулина смогли реализовать задуманное. Хочется поблагодарить администрацию Муромцевского района за поддержку этого начинания, особенно Виктора Григорьевича Филимонова, принявшего непосредственное участие в акции.

Место, где было расположено село Минск-Дворянское, находится в Тарском районе, в 15 километрах от деревни Нагорное, на берегу небольшой таежной реки Уразайка. В настоящее время от деревни ничего не осталось. О том, что когда-то здесь находились дома, хозяйствен-

ные постройки, огороды, напоминают лишь куст черемухи, высокий травостой и едва заметные сваи. Через пару лет тайга поглотит и эти свидетельства о сибирском приюте минских дворян.

Поселок Уразайский, впоследствии переименованный в Минск-Дворянск, был основан в 1893 г. переселенцами из Борисовского и Игуменского уездов Минской губернии. В 1908 г. здесь проживало восемь дворянских семей: Петра Моравского, Антона Лукашевича, Александра Юшкевича, Виктора Скуратовича, Адольфа Константиновича, Адама Антоновича, Антона Скуратовича, Антона Бабицкого, а также семья крестьянина Ивана Гавелко и мещанина Франца Татаржицкого. По мнению А.А. Крих, большинство жителей села идентифицировали себя с польским этносом, на что указывает католический характер вероисповедания, принадлежность к шляхетству и ряд других факторов.

Для кладбища жители Минск-Дворянска выбрали чрезвычайно красивое место, в бору на высоком берегу неподалеку от самой деревни. Большинство захоронений в настоящее время невозможно идентифицировать. Таблички и фотографии сохранились лишь на немногих погостах, среди них мы обнаружили потомков первых минских переселенцев-основателей деревни: Скуратовича Констанция Ивановича (1884-1968), Говелко И.И. (1899-1947), Антоневиц Александр Брониславович (1902-1970). Кроме того, здесь встречаются такие польские фамилии, как Василевичи, Радкевичи, По-

таповичи, Блашковские. Самое позднее захоронение относится к середине 1970-х гг. Минск-Дворянское уже не существовало. Но некоторые его жители, разбехавшиеся по окрестным населенным пунктам, избрали для последнего приюта старое польское кладбище.

Неподалеку от Минск-Дворянска существовал еще один поселок – Уразай, основанный переселенцами из Вятской губернии. Его постигла иная, но не менее печальная участь. По сведениям ДЮ-инфо в главном управлении по ГО и ЧС по Омской области, 18 мая 2004 г. во время проведения сельхозпала огонь из-за сильного ветра перекинулся на дома. Пожар уничтожил тринадцать домов из двадцати трех, в которых проживали около 50 человек, включая девять детей. Информация датируется 19 маем, возможно, позднее ущерб от пожара превысил указанные рамки, поскольку в настоящее время в Уразе проживает всего четыре семьи.

В заключение хочется подчеркнуть, что памятный знак на кладбище села Минск-Дворянское – это не только дань памяти польским переселенцам, для которых Сибирь стала вторым домом. Это знак уважения сибирской деревне, с ее бездорожьем и тихими вечерами, тяжелым трудом и житейской мудростью, самогонкой и баней, сибирской деревне, с которой почти каждого из нас связывают прочные нити родственных уз, воспоминания детства или семейная родословная. Это попытка еще раз напомнить о тех сибирских деревнях, от которых сегодня остались лишь кладбища и пепелища.

**Н. КАЗЫДУБ,
С. МУЛИНА**

Сенат Республики Польша

Фонд „Помощь полякам на востоке” г. Варшава

Федеральная польская национально-культурная

автономия „Конгресс поляков в России”

ФГОУ ВПО „Омский государственный

аграрный университет”

Филиал ФГОУ ВПО „Омский государственный

аграрный университет” в г. Таре

Филиал ГОУ ВПО „Омский государственный

педагогический университет” в г. Таре

Культурно-Национальная общественная организация

„Полония” Республики Хакасия

Омская региональная общественная организация

„Польское культурно-просветительское общество

„Rodzina”

ИНФОРМАЦИОННОЕ ПИСЬМО

Уважаемые коллеги! Приглашаем вас принять участие в работе научно-практической конференции „ПОЛЯКИ В СОЦИО-КУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ СИБИРСКОГО СЕЛА” (Омск-Тара; 7-9 августа 2009 года).

Цель конференции – объединить усилия ученых и представителей общественных организаций в изучении теоретических и практических аспектов проблемы формирования польских общности в сибирских селах в XIX-XX вв.

Проблемы для обсуждения:

- Методологические проблемы изучения польско-сибирской истории;
- Пути формирования польских культурных анклавов на территории Сибири;
- Польский сегмент в переселенческой политике российского правительства;
- Вклад поляков в культурное и хозяйственное развитие сибирского села;
- Организация культурно-религиозной жизни поляков в сибирском селе;
- Проблемы интеграции поляков в социо-культурном пространстве сибирского села;
- Межэтнические коммуникации поляков с представителями других этнических сообществ на территории Сибири;
- Проблемы языковой интерференции: взаимодействие русского и польского языков в современных сибирских говорах;
- Мартирологический аспект польско-сибирской истории;
- Проблемы национальной идентификации поляков в сибирском селе;
- Современное полонийное движение среди поляков, проживающих в сельской местности.

WYCHOWANIE I EDUKACJA W ŚRODOWISKACH DIASPORY POLSKIEJ

„*Wychowanie i edukacja w środowiskach diaspory polskiej*” była tematem VII Międzynarodowej Konferencji Polonijnej organizowanej w Szczecinie w listopadzie 2008 r., przez Ośrodek Badań i Studiów Polonijnych Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Europejską Unię Wspólnot Polonijnych.

Wystąpili na niej zarówno uczeni, reprezentujący krajowe i zagraniczne ośrodki naukowe, jak i praktycy, zaangażowani w działalność wychowawczą i edukacyjną w środowiskach polskiej diaspory. Okazuje się, że ustalenia teoretyczne, poczynione ponad osiemdziesiąt lat temu nadal są aktualne i pozwalają służyć wyjaśnieniu zjawisk zachodzących w obecnych strukturach polskiej emigracji i polskiej diaspory.

Zdaniem prof. Jacka Leońskiego – dyrektora Ośrodka Studiów i Badań Polonijnych Uniwersytetu Szczecińskiego *wychowanie jest to działalność społeczna, której przedmiotem jest osobnik będący kandydatem na członka grupy społecznej, i której zadaniem, warunkującym faktyczne jej zamiary i metody, jest przygotowanie tego osobnika do stanowiska pełnego członka. W związku z tym uczonego sugeruje, że staranna analiza działalności wychowawczej, wymaga uwzględnienia dwóch wielkich obszarów socjologicznych. Pierwszy z nich, nazywany społecznymi warunkami wychowania, zaleca zbadanie grup społecznych, „do których wychowanie przysposabia osobnika”, drugi z nich, nazwany społecznym przebiegiem wychowania, dotyczy metod urabiania osobowości wychowywanej jednostki. Tak przynajmniej uważał wybitny socjolog polsko-amerykański prof. Florian Znaniecki.*

Jest jeszcze jeden powód, dla którego wybraliśmy teorię Znanieckiego jako odnośnika do charakterystyki zagadnienia wychowania w socjologicznych analizach diaspory polskiej. Florian Znaniecki rozpoczynając socjologiczną karierę naukową zajmował się właśnie polskimi emigrantami, początkowo w sposób praktyczny, później naukowy. W 1910 roku, po uzyskaniu doktoratu przybywa do Warszawy i rozpoczyna pracę w Towarzystwie Opieki nad Wychodźcami, gdzie pełni funkcję redaktora wydawanego przez Towarzystwo czasopisma „Wychodźca Polski”. W każdym z wydanych zeszytów (było ich dziesięć) Znaniecki zamieszczał swój artykuł. Artykuły te stanowiły pierwsze próby socjologicznych analiz problematyki emigracyjnej. W zakresie interesującej nas tu problematyki na uwagę zasługują dwa artykuły: „Piśmiennictwo polskie na emigracji” i „Czytelnie polskie na emigracji”. W artykułach zamieszczanych na łamach „Wychodźcy

Polskiego” z łatwością można odnaleźć elementy wielkiego już później systemu socjologicznego, powstałego na bazie analizy emigracji Polskiej do Ameryki. Mamy tu na myśli pięciotomową pracę napisaną wspólnie z W. I. Thomasem „Chłop polski w Europie i Ameryce”. Właśnie w tym dziele zostały zarysowane pierwsze elementy socjologicznej teorii wychowania, szeroko przedstawione we wspomnianej wyżej „Socjologii wychowania”.

Reasumując, rozpatrując problem wychowania, w interesującym nas tutaj kontekście diaspory polskiej, wyodrębniliśmy następujące płaszczyzny analizy:

- badanie grup społecznych przysposabiających wychowanka, a więc jego środowiska społecznego (np. rodziny, szkoły, grup rówieśniczych, mediów itp.);
- uchwycenie zależności pomiędzy zadaniami wychowawczymi a treściami obowiązków stawianych w przyszłości wychowankowi;
- badanie form skupienia społecznego grupy i ich obecności w treściach wychowawczych;
- funkcjonowanie różnych wzorów społecznych i ich związek z treściami wychowawczymi;
- dążenie do zabezpieczenia materialnych podstaw egzystencji grupy i jego obecność w treściach wychowawczych;
- obecność obowiązku przechowywania kultury duchowej w czynnościach składających się na proces wychowania;
- określenie dążeń rozwojowych grupy i ich obecność w treściach wychowawczych.

Wygłoszone na VII Międzynarodowej Konferencji Polonijnej referaty oraz przyjęte w nich tezy, często choć w sposób milczący, odnosiły się do koncepcji Floriana Znanieckiego. Na szczecińskiej konferencji poruszono m. in. następującą problematykę:

– *Wspieranie młodzieży w przechodzeniu przez młodość; relacje rodzice-dzieci w warunkach emigracji* – prof. M. Czerepaniak-Walczak (Uniwersytet Szczeciński); *Między dwiema kulturami – wychowanie i edukacja młodych „późnych wysiedleńców” z Polski* – dr M. Tomaszewska (Uniwersytet Adama Mickiewicza); *Wychowanie i edukacja w polskich wspólnotach w Anglii* – A. Podhorodecka (prezes Polskiej

Macierzy Szkolnej, Londyn, Wielka Brytania); *Rola polskiego duszpasterstwa w Wielkiej Brytanii w utrzymaniu polskości oraz w wychowaniu i edukacji najnowszej fali polskiej emigracji* – ks. M. Jachym (proboszcz polskiej parafii i dyrektor Polskiej Szkoły w Lancaster, Wielka Brytania); *Polska Szkoła w Bredzie* M. Lubbers-Dąbrowska (urząd miasta Roosendaal, Holandia); *Funkcje oświatowo wychowawcze Centrum Kultury Polskiej w Katanii na Sycylii* – A. Franek; *Tradycje polskie na Wileńszczyźnie* – T. Macioł (konsul honorowy RP w Kłajpedzie, Litwa); *Dom Kultury Polskiej w Wilnie* – K. Zimińska (dyrektor Domu Kultury Polskiej w Wilnie, Litwa); *Oświata polonijna w powojennej Argentynie* (1949 – 2007) – mgr A. Popielarczyk – Pałeta, (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego); *Program kulturowy w nauczaniu dzieci i młodzieży poza Polską* – dr J. Kowalewski (Centrum Metodyczne Nauczania Języka i Kultury Polskiej w Drohobyczu, Ukraina); *Nauczanie języka polskiego z wykorzystaniem techniki teatralnej* – mgr O. i A. Capiw (Borysław, Ukraina); *Nauczanie języka i kultury polskiej w Mołdawii i Naddniestrzu* – dr M. Lubicz Miszewski (Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu), *Polska szkoła w Sadowej Wiszni* – mgr S. Nasretdinowa-Borkowska (oddział Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Lwowskiej – Sadowa Wisznia, Ukraina); *Stowarzyszenie „Dom Polski” w Bielicach* – E. Klimkowska (członek zarządu Stowarzyszenia „Dom Polski” w Bielicach, Mołdawia); *Rola kościoła w edukacji i oświacie w Federacji Rosyjskiej* – dr W. Bielajewa (Uniwersytet szczeciński); *Metafory w życiu kazachstańskich Polaków. Analiza doświadczenia traumy w języku potocznym* – mgr J. Sałacińska (Uniwersytet Warszawski); *Aktualny stan oświaty polonijnej na Syberii* – dr S. Leończyk (Abakan, Federacja Rosyjska) i *Edukacja polonijna przez zespoły folklorystyczne na Syberii* – mgr A. Czernyszew (Abakan, Federacja Rosyjska).

Ciekawe było ponadto wystąpienie Tadeusza A. Pilata – prezydenta Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych nt. *Nowej emigracji* oraz potrzeb badań naukowych nad nią i koniecznością pilnego zwiększenia nakładów finansowych na edukację.

Mam nadzieję, że przygotowywany obecnie do druku kolejny tom „Diaspory”, zawierający teksty większości referatów pokaże rozległość problematyki wychowania i edukacji w polskiej diasporze.

tekst i zdjęcia Leszek WĄTRÓBSKI

zdjęcia w kolorowej wkładce obok:

Uczestnicy VII Międzynarodowej Konferencji Polonijnej w Szczecinie.

Koncert Orkiestry Kameralnej ACADÉMIA pod dyrekcją prof. B. Boguszewskiego na Zamku Książąt Pomorskich dla uczestników i gości – na skrzypcach gra C.L. Guzicka z USA a na fortepianie M. Białas.

ДНИ АДАМА МИЦКЕВИЧА В ОРЕНБУРГЕ

С 27 по 29 ноября 2008 г. в Оренбурге проходили Дни Адама Мицкевича, посвященные 210-летию со дня его рождения. В подготовке Дней приняли участие: Центр польской культуры „Вавель”, Управление по связям с общественными, национальными и религиозными организациями Министерства информационной политики, общественных и внешних связях Оренбургской области, Оренбургский государственный аграрный университет, Оренбургская областная универсальная библиотека им. Н.К.

Крупской, Оренбургский государственный педагогический университет – при поддержке Посольства Республики Польша в Российской Федерации, Оренбургского благотворительного фонда „Евразия”, Оренбургского государственного института искусств им. Л. и М. Ростроповичей.

Имя Адама Мицкевича вместе с другими славными именами – Коперника, Шопена, Сенкевича, Скюдловской-Кюри – давно воспринимается как олицетворение вклада Польши в сокровищницу мировой культуры. В России узнали и полюбили Мицкевича без малого два столетия назад.

Студенты филологического факультета ОГПУ под руководством преподавателя польского языка магистра филологии Магдалены Войдаковской подготовили литературно-музыкальную композицию на польском языке „Чтоб мои книги попали под крышу каждого дома”. Спектакль был небольшой, но прекрасно оформленный, с музыкальным сопровождением и демонстрацией слайдов. В нем приняли участие более 30 человек. Роль А. Мицкевича и его возлюбленной Марыли исполнили Бортенева Лариса и Щукина Анна. Стихи декламировали студентки третьего курса Лобанова Ирина, Калугина Ирина, Дудинина Екатерина, Князева Екатерина, Комендантова Елена, Рассихина Анна, Леущина Наталья, Новикова Светлана и Ляпкина Евгения. Интересные декорации и красивые костюмы подготовили: Старцева Ольга, Санкова Мария, Кадырова Гюльнара, Афанасьева Наталья, Андреева Елена, Алексеева Елена, Ушмодина Наталия, Писарева Анастасия, Исламгунова Динара, Павлова Кристина, Николаева Наталия, Тагобергернова Салтанат.

Смирнова Татьяна перевела сценарий литературно-музыкальной композиции с польского языка на русский.

Активное участие в композиции приняли студентки: Козлова Екатерина, Андреевко Ирина, Кожарова Ксения, Журкина Олеся, Филатова Ольга, Явгастина Альбина, Олшник Светлана, Лебедева Елена.

На сцене звучали стихи А. Мицкевича. Его стихотворение „Ода к молодости” (1820 г.) – страстный призыв к освобождению родины, „К М”, „Аккерманские степи” из прекрасного цикла „Крымские сонеты”, патриотически-повстанческое стихотворение „Редут Ордона”.

Венцом поэзии А. Мицкевича является реалистическая поэма „Пан Тадеуш”. Отрывки из этой поэмы также прозвучали в исполнении студентов. Зрители услышали письма Юлиуша Словацкого и Станислава Ворцеллы к Адаму Мицкевичу. Поэт писал: „Ох, как бы я хотел дожить до той радости, ... когда мои книжки будут так же просты, как и песни крестьянок...”.

28 ноября в конференц-зале Оренбургского государственного аграрного университета состоялся круглый стол на тему: „Поляки и Оренбургский край”, посвященный памяти А. Мицкевича.

В его работе приняли участие: Второй секретарь Посольства Республики Польша в Москве Диана Грачик, проректор по научной работе ОГАУ, доктор с.х наук, профессор Петрова Г.В., зав. кафедрой библиотечно-информационной деятельности ОГИИ им. Л. и М. Ростроповичей, к.п.н. Камскова Т.А., ст. преподаватель кафедры истории отечества ОГАУ Жукова Н.Н., председатель ЦПК „ВАВЕЛЬ” Курзина Л.Л., зам. председателя ЦПК „ВАВЕЛЬ” Новак Л.С., преподаватели кафедр ОГАУ, студенты экономического факультета и другие приглашенные.

В ходе круглого стола прозвучали содержательные доклады и сообщения. Преподаватель кафедры истории отечества

ва ОГАУ Бобылева А.А. очень интересно рассказала о жизни и творчестве Адама Мицкевича. Ихнева Е.В., аспирантка кафедры истории отечества ОГАУ, выступила с докладом „Польские сельские в Оренбуржье”. Оренбург связан с именем Мицкевича через его друга Томаша Зана, магистра философии Виленского университета, участника общества филаретов, за что и отбывал здесь ссылку с 1824 по 1827 год. Аспирантка кафедры истории отечества ОГАУ Кузнецова Ю.В. рассказала о польском костеле. Очень содержательным был доклад ст. преподавателя кафедры истории отечества ОГАУ Надршина Ф.М. „Башкирские войска на польском фрон-

те (1920)”. Он также поделился с присутствующими своими впечатлениями о поездке в Польшу. Курзина Л. Л., председатель ЦПК „ВАВЕЛЬ”, рассказала о деятельности и задачах ЦПК „ВАВЕЛЬ”, о Днях польской книги, музыки, литературы, фильмов.

В рамках культурной программы круглого стола была организована книжная выставка „Польские страницы Оренбургской истории”. Хвостова Г.И., начальник отдела обеспечения и государственного учета документов Центра документации новейшей истории Оренбургской области, представила материалы о праздновании 115-годовщины со дня рождения польского генерала Владислава Андерса в г. Оренбурге в августе 2007 г. Ею была подготовлена выставка документов „Поляки и Оренбуржье”.

Поэтическую страницу круглого стола провели студенты экономического факультета ОГАУ: Бардовский Константин, Степанько Оксана и Абземельев Артур. Они читали свои любимые стихи А. Мицкевича. Завершился круглый стол демонстрацией польских национальных костюмов из коллекции историко-этнографического музея ОГАУ и ЦПК „ВАВЕЛЬ”.

Л. НОВАК,
зам. председателя ЦПК „ВАВЕЛЬ”,
г. Оренбург

“PISARZE ŁĄCZĄ NARODY”

Pod takim tytułem 26 listopada 2008 r. w Orenburgu, na południowym krańcu górskiego pasma Uralu, wśród stepu, na granicy Azji i Europy, zorganizowano po raz trzeci Festiwal Literatury Narodowej. Było to najważniejsze i najbardziej prestiżowe wydarzenie tego roku, promujące także polską literaturę wśród mieszkańców Orenburga.

Idea festiwalu książki w Orenburgu narodziła się jeszcze w 2006 roku. Dzięki zaangażowaniu kierowników miejscowej biblioteki im. Nekrasowa udało się zorganizować w tym roku wydarzenie, wykraczające daleko poza ramy kultury rosyjskiej czy kazachskiej, mające przy tym charakter nie tyle akademicki, co artystyczny i duchowy.

Festiwal literatury narodowej zgromadził elitę intelektualną oraz pedagogiczną. Wśród słuchaczy było sporo studentów orenburskiej uczelni oraz młodzieży szkolnej, nauczycieli, naukowców, dziennikarzy, a także przedstawiciele 12 narodowych Centrów – ich obecność sprawiła, że festiwal został obwołany przez uczestników kulturalnym wydarzeniem 2008 roku w Orenburgu. W otwarciu Festiwalu wzięli udział przedstawiciele władz obwodowych i miejscowych.

Impreza rozpoczęła się otwarciem wystawy “Pisarze łączą narody”, poświęconej słynnemu pisarzom każdej narodowości. Przedstawicielom wszystkich 12 kulturalnych Centrów udało się zgromadzić niezwykle zbiór książek, który zrobił duże wrażenie na wszystkich uczestnikach.

Biblioteka im. Nekrasowa zaprezentowała twórczość Mikołaja Gogola, gdyż rok 2009 w Rosji, w związku z 200-rocznicą urodzin pisarza, ogłoszony jest Rokiem Gogola.

W Festiwalu literatury narodowej występowała młodzież różnych narodowości, deklamując wiersze w języku ojczystym, prezentując twórczość swoich narodowych pisarzy w oryginalny sposób.

Przedstawiciele Orenburskiego Obwodowego Kulturalno – Oświatowego Centrum

“Czerwone Maki” przedstawili twórczość Henryka Sienkiewicza. Wystawa książek i ilustracji do utworów została przygotowana pod tytułem: “Henryk Sienkiewicz: ożywające kart polskiej historii”. Oryginalne wydanie trylogii “Ogniem i mieczem”, “Potop”, “Pan Wołodyjowski”, różne wydania historycznych powieści w języku polskim i rosyjskim, cały zbiór utworów Sienkiewicza – po raz pierwszy w Orenburgu uhonorowano w ten sposób wielkiego polskiego pisarza. Na wystawie przedstawiono ilustracje do “Potopu”, “Pana Wołodyjowskiego”, “Krzyżaków”, “Quo Vadis” razem ze zdjęciami Muzeum Sienkiewicza, miejsc związanych z życiem i twórczością Sienkiewicza. Ilustracje dostaliśmy z Archiwum Dokumentacji Fotograficznej Muzeum Literatury w Warszawie kilka lat temu.

Cała wystawa była przygotowana w biało-czerwonym kolorze. Młoda nauczycielka historii, członek Polonii Katarzyna Loguńska przedstawiła etapy życia i twórczości Pisarza, oraz cykl historyczny zwany “Trylogia”; podkreśliła, że Sienkiewicz dawał lekcje patriotyzmu i wiarę w sens ludzkiego bohaterstwa. Fragmenty z filmów “Ogniem i mieczem” w reżyserii Jerzego Hofmana, oraz “Quo Vadis” Jerzego Kawalerowicza, opartych na powieściach Henryka Sienkiewicza pomagały uczestnikom i gościom Festiwalu znaleźć się w atmosferze niespokojnego dla Polski XVII wieku oraz w starożytnym Rzymie.

Wykładowca literatury ze szkoły, Pani Oksana Guszczyna opowiedziała o swoich osobistych wrażeniach dotyczących opowiadań Sienkiewicza “Bartek Zwycięzca”, “Jan-ko Muzykant”, “Za chlebem”, “Z pamiętnika

poznańskiego nauczyciela”. Na podkreślenie powiedziała, że do dziś te odpowiedzi znajdują się w kanonie lektur szkolnych.

Wychowankowie orenburskiego wojenno – historycznego klubu “Centurion” przedstawili specjalny program – mieliśmy możliwość poznania głównych bohaterów powieści “Krzyżacy” – Danusi i Zbyszka, ubranych w historyczny strój. Zgodnie z ówczesną etykietą każdy z bohaterów dodawał niecodziennego kolorytu imprezie. Przewodniczący klubu “Centurion” W.G. Piermiakow postarał się o wierne oddanie wizerunku polskich rycerzy: Zbyszko był z mieczem z czasów grunwaldzkiej bitwy 1410 roku.

Festiwal literatury narodowej zakończyła uroczystość, podczas której dyrektor biblioteki Ludmiła Emelianowa wręczyła uczestnikom honorowe dyplomy, przyznawane za wybitne osiągnięcia w promocji literatury narodowej w Orenburgu.

Wanda SELIWANOWSKA,

**Prezes Zarządu Orenburskiego
Obwodowego Centrum “Czerwone Maki”**

Na zdjęciach 3 str. okładki relacja z imprezy oraz z imprezy bożonarodzeniowej, zorganizowanej również przez „Czerwone Maki” w Orenburgu.

W WILNIE ODSŁONIĘTO TABLICĘ KATYŃSKĄ

W wileńskim kościele pod wezwaniem św. Rafała odsłonięto tablicę, upamiętniającą ofiary zbrodni katyńskiej, wśród których byli też Litwini.

Podczas uroczystości rodziny pięciu zamordowanych oficerów odebrały awanse ich bliskich na wyższe stopnie. Z inicjatywą odsłonięcia tablicy wystąpił wileński dziennikarz i publicysta Jerzy Surwiłło, który zbrodnię katyńską bada już od 20 lat.

Udało mu się ustalić nazwiska około 500 osób, przedstawiciele polskiej inteligencji z Wilna i Wileńszczyzny, a także z dzisiejszej Białorusi i Ukrainy, którzy zginęli w Katyniu. Na liście, która nie jest jeszcze zamknięta, znalazło się trzech Litwinów, oficerów Wojska Polskiego.

Kościół św. Rafała na umieszczenie tablicy katyńskiej został wybrany nieprzypadkowo. Znajduje się on w dziel-

nicy Śnipiszki, gdzie przed wojną stacjonowało około 15 jednostek wojskowych, m.in. I Pułk Piechoty Legionów, którego pierwszym dowódcą był późniejszy marszałek Józef Piłsudski.

– Oficerowie tych jednostek przychodzili na msze do tego kościoła, zawierali tu małżeństwa i wielu z nich zostało zamordowanych w Katyniu – mówi Surwiłło.

Odsłonięcie tablicy odbyło się w ramach wileńskich obchodów 90. rocznicy odzyskania niepodległości Polski.

W południe przedstawiciele polskiej placówki dyplomatycznej i polskiej społeczności na Litwie złożyli kwiaty na cmentarzu na Roszie przy mauzoleum serca marszałka Józefa Piłsudskiego i jego matki.

Następnie w kościele św. Rafała odbyła się msza św. w intencji Ojczyzny. Po mszy odsłonięto tablicę katyńską.

Aleksandra AKIŃCZO

ИРКУТСК

Эту белокурую стройную маленькую женщину с глазами василькового цвета трудно не заметить. А если уж встреча произойдет случайно, первые же слова быстрой эмоциональной речи заставят к ней приглядеться и прислушаться. Особенно точны фразы ее поэтических слов... От рождения ей дали имя Франчишка, но в паспорте ошибочно записали Франческа...

и в Польше осталось много родственников. В 1939 году на короткое время разрешили репатриацию ссыльным. Котвицкие стали хлопотать о переезде в Польшу, но власти запретили... В 1941 году глава семьи Франц Зарембинский ушел на фронт, воевал под Москвой, а потом пришло сообщение: „пропал без вести”. И только через много лет стало известно, что он был тяжело ранен и чудом выжил, благодаря русской санитарке, которая стала его женой. После войны в короткий период разрешенной властью репатриации 1956 года он успел переехать к себе на родину в Польшу... Потеряв надежду на возвра-

Пришлось два года для стажа поработать кондитером. Помогли и спортивные достижения проявить характер. С третьего раза ей удалось поступить на юридический факультет Иркутского государственного университета. На курсе училось 50 человек, из них только 5 девушек. Учеба не составляла особых затруднений, помогал спорт. Более того, в университете она уже сама вела парашютный кружок... Забегая вперед, следует сказать, что за всю свою жизнь около 450 человек подготовила к свободному полету, в том числе и своего будущего мужа-однокурсника...

ПАНИ ФРАНЧИШКА

ПОЛЬСКОЕ ПРОИСХОЖДЕНИЕ

Первая мировая война 1914 года перевернула привычный уклад жизни на западных окраинах Российской империи. И прежде всего, в пределах Царства Польского – российского сектора Польши, разделенной накануне войны между тремя державами (Австрией, Германией и Россией).

Отец Ф.Ф.Зарембинской родился в 1898 году в г. Белостоке, который после Первой мировой войны отошел к России. В 1914 году шестнадцатилетний Франчишек Зарембинский родственниками был вывезен из Белостока в Москву к своей тете, у которой муж был крупным специалистом-железнодорожником. Перед Октябрьской революцией 1917 года тетя умерла, и 19-летний молодой поляк оказался предоставлен сам себе... После долгих скитаний оказался в Сибири, в Иркутске... За это время многое увидел и узнал. Большевики предлагали служить в ЧК, так он знал польский, изучал французский и немецкий языки. Побывал в плену у Колчака, но судьба была милостива. Помогало природное остроумие и сообразительность. Так, на все заманчивые предложения красных и белых он шутиливо отвечал, что кроме кобет (женщин) его ничто в этой жизни не интересует. А возможно, и были к тому основания, потому что женщинам он всегда очень нравился... В 1937 году в Иркутске случайно познакомился с красивой молоденькой полькой из семьи ссыльных...

Мать Ф.Ф.Зарембинской Станислава Котвицкая была на 20 лет моложе мужа. Родители Станиславы в товарном вагоне приехали в Сибирь. Ее мама была из шляхтичей сердца Польши – Мазовии. Но жили они с мужем на Украине. Семью раскулачили и выслали из Житомирской области в 30-е годы прошлого столетия, когда Станиславе было 14 лет. Сначала отправили их в село Бозой, село Никилей, позже – в поселок Усть-Орду. На Украине

щение мужа, Станислава вторично вышла замуж...

Взрослая их дочь Франчишка после войны написала письмо брату отца Казимиру Зарембинскому в Белосток. Каково же было ее удивление, когда ответил на него... сам отец! Позже они встретились в Польше. Уходил на фронт, когда дочке было 3 года, а встретились через 19 лет...

ДЕТСТВО, ЮНОСТЬ

Дочь Франца и Станиславы – чистокровная полька из Сибири – родилась и выросла в сельской местности Иркутской области. Детство прошло в бурятском таежном селе Никилей... Приучена ко всякой деревенской работе, очень непоседлива, эмоциональна, азартна, легка на подъем и сообразительна. В школе училась легко, активно занималась спортом. Имела 1 разряд по велосипедному спорту, 2 разряд – по легкой атлетике (была чемпионкой школы и Усть-Ордынского бурятского национального округа в беге на 400 м), увлеклась лыжами, спортивными играми... Среднюю школу заканчивала уже в п. Усть-Орда Иркутской области. Вблизи родных мест тренировались парашютисты. Конечно же, ей тоже захотелось попробовать для интереса!.. „Преодолеть чувство страха – самое главное для парашютиста, а потом уже приходит спортивный азарт”, – так считает Франчишка. К моменту поступления в высшее учебное заведение на ее счету было уже 18 тренировочных приземлений с парашютом, то есть выполнен третий спортивный разряд.

Врожденное чувство справедливости, как она сама призналась, и независимый характер всегда побуждал ее к дискуссиям. Особенно часто свое мнение она отстаивала на уроках истории, которую преподавал Ефим Тимофеевич Федоров, по национальности бурят. Именно он посоветовал Франчишке попытаться стать юристом. Но сразу это не получилось.

РАБОТА

Передо мной пожелтевшие вырезки из газет „Восточно-Сибирская правда”, „Советская молодежь”, „Советский спорт” и других. Многие сопровождаются фотографиями...

Вот как пишет А.Соломников о майоре милиции, начальнике следственного отделения отдела внутренних дел в аэропорту г. Иркутска Ф.Ф.Зарембинской: „Последнее крупное дело Франческа Францевна вела так же скрупулезно, как и предыдущие. Десятки людей проходили через ее кабинет, как через фильтр. Люди разных возрастов и профессий, разных судеб и характеров. Как всегда, были и слезы, и истерики, и анонимные телефонные звонки, и письма с угрозами „если не прекратишь, то...”. Она не прекращала... Надо доказать, что один из воров – поводырь, а другой игрушка в чужих руках: куда потянешь его, туда и побежит. Но ей мало раскрыть сущность этих двоих, она стремится, чтобы оба до конца измерили тяжесть своего преступления, поняли, что их вина определяется не только материальным ущербом, но и моральными потерями. В этом всегда следователь Зарембинская видит свой первейший долг защитника закона”.

А это строки из официальной характеристики: „...Майор милиции Ф.Ф. Зарембинская зарекомендовала себя умелым руководителем и организатором своего дела. Возглавляемое ею следственное отделение на протяжении ряда лет занимает первое место среди следственных подразделений УВДТ. Майор милиции Ф.Ф.Зарембинская качественно расследует сложные многоэпизодные дела, вскрывая большое количество дополнительных преступлений. Так, ею с 1976 года раскрыто 420 таких преступлений. Она проводит активную профилактическую работу среди работников служб авиапредприятия и населения Октябрьского района г. Иркутска по правовой пропаганде...”

ПАНИ ФРАНЧИШКА

Согласитесь – трусливые долго не продержались бы на такой работе!

Ф.Ф.Зарембинская многие годы возглавляла следственный отдел милиции в аэропорту г. Иркутска. В течение ряда лет руководимый ею коллектив занимал 1 место среди родственных подразделений Восточно-Сибирского управления милиции. В 1991 году она вышла на пенсию в чине подполковника МВД.

СПОРТИВНЫЕ ДОСТИЖЕНИЯ

К своим достижениям Франчишка Францевна относит выступление в 1961 году на V съезде ДОСААФ СССР в Кремлевском Дворце съездов, делегатом которого от Иркутской области она была: „Уже предложили закончить прения. Тогда я сама направилась к трибуне, чтобы поставить вопрос об открытии в Иркутске аэроклуба (вместо аэроспортклуба, который имеет более узкую направленность), где можно было бы готовить первоклассных спортсменов-парашютистов, пропагандировать авиацию среди молодежи. Выступление было эмоциональным и вызвало большой интерес. В перерыве ко мне подошел маршал К.Рокоссовский и уточнил некоторые детали. А уже через месяц в Иркутске была представительная комиссия. Вскоре аэроклубы создали не только в Иркутске, но и в Братске, Усть-Илимске, Улан-Удэ, Чите”.

В 1969 году команда спортсменов Иркутской области (З.Т.Цимбалюк, Т.И. Кислякова, Ф.Ф. Зарембинская) на IX первенстве России по парашютному спорту завоевала III место. В сложных комбинированных прыжках на первенстве РСФСР по парашютному спорту Ф.Ф.Зарембинская занимала II место..., было еще много соревнований и спортивных достижений различного уровня. Но были и досадные травмы, выбивающие из колеи, трудная и опасная работа, маленькие дети открывали от неба и требовали земных материнских забот...

Случайно узнав о профессии этой хрупкой женщины, я удивился неизменно. Когда позже мне сказали, что она является кандидатом в мастера спорта и совершила более 750 прыжков с парашютом, был просто потрясен! В ответ на мои восторги Франчишка Францевна просто заметила, что она-то не совершила ничего особенного, а вот ее дочь стала мастером спорта и сделала уже более 1000 прыжков с парашютом... А потом добавила: „Я, как могла, отговаривала ее от парашютного спорта...”.

Подполковник МВД
Ф.Ф.Зарембинская

ПКА „ОГНИВО”

В 1990 году газета „Восточно-Сибирская правда” напечатала объявление, приглашающее на организационное собрание лиц польского происхождения, которое заметила Ф.Ф.Зарембинская. Как-то по служебным делам она пришла в Иркутскую сельскохозяйственную академию, где познакомилась с профессором Е.Э.Вржасцем, который обратил внимание на ее польскую фамилию и много хорошего рассказал о деятельности польской культурно-просветительской организации „Огниво” (Звено) г. Иркутска.

Это очень заинтересовало! Начиная с 1991 года, Франчишка Францевна активно работает в польском обществе, обеспечивая квалифицированную юридическую помощь и выполняя ответственную работу секретаря Президиума ПКА „Огниво”.

Общественная работа отнимает много свободного времени, нередко вызывая нарекания в семье. Но все радости и огорчения „Огнива” – это и ее личные радости и огорчения, потому что душа прикипела к этим несговорчивым, эмоциональным, по-особому талантливым потомкам поляков, в разные годы оказавшихся в Сибири, чаще всего, не по своей воле... „Огниво” создает особую атмосферу отношений между людьми, побуждая к творчеству.

ПОЭЗИЯ

Недаром Франчишка наибольшее количество стихотворений создала после общения с поляками и талантливыми иркутянами, имеющими польские корни. Ее поэтический дар смогли оценить и на далекой прародине. К 10-летию юбилею Иркутской польской культурной автономии „Огниво” на польском языке был издан сборник стихов членов организации под названием „Nostalgia” – Oficyna Literatów i Dziennikarzy „Pod Wiatr”, Warszawa, 2000. Перевод сделан варшавским поэтом Чеславом Сенюхом – сыном депортированного и умершего в Сибири поляка.

К 15-летию юбилею ПКА „Огниво” в Иркутске переиздали расширенный поэтический сборник „Ностальгия” на польском и русском языках, куда вошли стихи сибиряков польского происхождения.

Эти сборники названы по одному из стихотворений Франчишки Зарембинской, где есть такие слова:

*„...И чем дольше живу,
тем острее и нежней
Ощущаю тех лет я гармонию,
Ну а милое детство в селе Никилей
Стало частью моей Полонии”.*

Позже она написала еще одно стихотворение с тем же названием, где свои чувства выразила более определенно:

*„Хоть родилась в Сибири я глухой,
Но телом и душой
Всегда с тобой...”*

*Не в том моя вина,
Что разбросала нас по свету
Твоя многострадальная судьба.
И что же я могу ответить,
Когда мне говорят, что я не полька,
Что польского во мне нет ничего,
Фамилия да имя только.*

*Ну, хорошо, пусть языка
я польского не знаю,
По-польски плохо я читаю,
По-русски думаю и говорю,
Но я по-польски обо всем сужу...”*

Я думаю, что эти слова сказали бы многие люди польского происхождения в России. Искренность, смелость стихотворений Франчишки Зарембинской эхом отзывается в их сердцах, заставляя вспоминать борцов за свободу. Подтверждением свободолобивого польского духа служит еще не одно ее стихотворение.

ВЕРА

Когда государственная идеология в России изменилась, многие люди пришли к вере в Бога. Вполне естественно, что пани Франчишка стала католичкой. Поэтический дар помог укреплению веры, а религиозная направленность стихов, ориентированная на высшую справедливость в жизни, обрела в какой-то степени миссионерское значение. С благодарностью она обращается к отцу Игнатию Павлюсу, который почти 15 лет с великим терпением и усердием служил в „польском” костеле Иркутска.

*„Дорогой наш отец Игнаций!
Пастор первый и родной,
Разрешите Вам признаться:
Мы Вас любим всей душой.*

*С первых дней Вы с нами были,
Возрожденья дух несли,
Нас учили и крестили,
Вместе с Вами мы росли. ...”*

Для поляков и католиков всего мира великой утратой стала смерть Иоанна Павла II. Франчишка отозвалась проникновенным стихотворением.

*„...Он жаждал церковь
помирить Христову,
Чтобы стояла прочно, как скала.
На этот путь не все взойти готовы,
Расходятся, порой, слова, да и дела.*

*Делиться с бедными
он призывал богатых,
Правителей жить в мире призывал,*

*Не обличал он даже виноватых,
Да и врагов своих
от всей души прощал”.*

„НЕ БОЙСЯ!”

Когда я попытался определить что главное в характере этой женщины, в моем сознании высветились два коротких слова: “Не бойся!...” По-видимому, не случайно. Именно в них заключается зовущий вверх, в небо, смысл ее жизни, неутомимая борьба за справедливость в обществе...

Естественный для человека страх высоты, предполетные трудности и досадные травмы не могли удержать ее от желания свободного полета. Недаром студенты-однокурсники в университете шутили: „Если хочешь подняться у Франчески настроение, заговори с ней о парашютном спорте”.

Чем больше ее узнаешь, тем больше удивляешься. Как могут в одном человеке совместиться такие необычные качества? Незаурядный поэт, умный и неутомимый юрист-следователь, первоклассный спортсмен-парашютист, смелый и настойчивый спортивный организатор, страстный поклонник католической веры, любящая мама и бабушка, трудолюбивый садовод-любитель и... азартная футбольная болельщица...

„Я горжусь своими достижениями!” – говорит она.

При этом остается женственной, обаятельной, элегантной пани... Одним словом, настоящая полька!

**Алексей КОРОЛЬКОВ,
пресс-секретарь ПККА „Огниво”**

ПАМЯТИ ДРУГА

В ноябре 2008 г. ушла из жизни Лариса Николаевна ТАШКИНА, член Союза журналистов России.

Ей не было и пятидесяти. Ушла, не успев реализовать множество своих планов. Неподдельный интерес ко всему, что происходит вокруг, оптимизм, внимание к людям, ответственность, гражданская позиция, огромная любовь к своему городу на юге Красноярского края – Минусинску. Эти черты были присущи ей, большому другу „Полонии” в г. Минусинске и Абакане. Последние годы она возглавляла городскую редакцию радиопрограмм и сразу же поддержала нашу инициативу – регулярную еженедельную трансляцию программ „Rodacy- Polonia Minusińska”. Передачи на польском и русском языках выходят на „Радио Минусинск” с 1999 г. почти для 100 тысяч слушателей в Минусинске и районе.

Светлая ей память!

**Правление и члены
Местной национально-
культурной общественной
организации „Полония
Минусинска”, Культурно-
национальной общественной
организации „Полония
Минусинска”, Редколлегия
„Rodacy-Соотечественники”**

W listopadzie 2008 r. odeszła na zawsze Łarisa Nikolajewna TASZKI-NA, członkini Związku dziennikarzy Rosji. Nie miała jeszcze i pięćdziesięciu. Zawsze uśmiechnięta, przyjazna ludziom, optymistyczna. Była dziennikarzem prawdziwym, nie bała się mówić szczerze. Jako Kierownik „Radio Minusińsk” na południu Kraju Krasnojarskiego od razu w roku 1999 podtrzymała polonijną inicjatywę nadawania w eterze radiowym regularnych polskojęzycznych edycji.

Dzięki jej zaangażowaniu obecnie ponad 100 tysięcy słuchaczy w Minusińsku i rejonie mają dostęp do wiadomości polskich i polonijnych w dwóch językach – polskim i rosyjskim.

Zostawiła po sobie sporo niezrealizowanych projektów dziennikarskich, w tym i związanych z polonijnymi audycjami.

Będzie Łarisy nam brakowało!

**Zarząd i członkowie Miejscowej
narodowo-kulturalnej organizacji
społecznej „Polonia Minusińska”,
Kulturalno-Narodowej organizacji
społecznej „Polonia”
Republiki Chakasji,
Rada redakcji pisma „Rodacy”**

*Сборная Иркутской области по парашютному спорту 1967 года.
(первая слева во втором ряду – Ф.Ф.Зарембинская).*

OFIARY IMPERIUM – IMPERIUM JAKO OFIARA

Pod taką nazwą w Warszawie Instytucie Historii PAN w dniach 19-21 lutego odbyła się konferencja międzynarodowa.

W konferencji wzięli udział naukowcy z Polski, Rosji, Ukrainy, Wielkiej Brytanii, Litwy, Białorusi, Węgier, USA. Szeroki również był zakres tematów poświęconych Imperium Rosyjskiemu i Sowieckiemu – od XVIII wieku do wydarzeń początku XXI wieku w nowej Rosji.

Podczas konferencji zostało wygłoszonych 43 referaty w 4 sesjach.

W pierwszym dniu była to sesja „Koncepcje, konteksty, kategorie”. Zostało wygłoszonych 10 wykładów w 3 językach – polskim, rosyjskim i angielskim. Te 3 języki i były roboczymi językami konferencji, w tych językach odbywały się również i dyskusje. Ciekawym był wykład Profesora Anatola Remniowa z Omsku „Империя расширяется на восток: „топонимический национализм” в символическом пространстве Азиатской России XIX-начала XX века”, poświęconego problematyce rozszerzenia Imperium Rosyjskiego z zachodu na wschód w związku z przesunięciem ekspansji rosyjskiej na tereny Azji i przede wszystkim na Syberię. Cel i zadania konferencji znalazły swoje odzwierciedlenie w referacie głównego organizatora konferencji, znanego specjalisty z problematyki dziejów Rosji Sowieckiej Profesora Instytutu Historii PAN w Krakowie Andrzeja Nowaka. Jego referat „Ofiary imperium – imperium jako ofiara: perspektywy badawcze” jako niezbędne historiograficzne wprowadzenie w temat konferencji. Andrzej Nowak podkreśla: „Dyskusja o problemie ofiar i imperiów, albo ofiar imperiów, ma w ostatnich dwudziestu latach dwie, wzajemnie sprzeczne tendencje. Pierwszą cechującą odkrycie na nowo „imperium zła”: imperium jest potworem, którego poznajemy poprzez jego ofiary. (...) „Równoległe jednak, po upadku tegoż imperium rozwinęła się nowa gałąź międzynarodowych studiów historyczno-politologicznych, jaką żartobliwie można nazwać imperiologią. Jak niegdyś świat akademickiej historiografii i politologii zachodniej dystansowała się od reagenowskiego pojęcia „imperium zła”, podobnie owa nowa dyscyplina akcentuje swoją ściśle naukową, badawczą dykcję, dystansuje się od binarnej opozycji imperium – ofiary, szuka raczej zjawisk krążenia, nieciągłości, uwarunkowań strukturalnych. Nowa „imperiolgia” światowa unika na ogół w swych poszukiwaniach badawczych tematów, w których zło imperium było ewidentne: brutalnych represji, egzekucji politycznych przeciwników, zsyłek...”. Profesor Nowak dokonuje w swoim referacie znakomitego ekskursu w historiografię problematyki, wymieniając treściwie poglądy znanych badaczy tematu, jak np. W. Boczarowa (porównanie rosyjskiej kultury politycznej z zachodnią kulturą), J. Łotmana, D. Bibikowa, M. Mieński, W. Rozanova, P. Sawickiego. Piotr Sawicki – twórca koncepcji eurazjanizmu, koncepcji która powstała podczas I wojny światowej i do dziś w Rosji ciesze się popularnością. Ciekawe również spojrzenie Andrzeja

Nowaka na fenomen warszawskiej Cytadeli jako symbolu przemocy cywilizacyjnej. „Zbudowana zgodnie z decyzją Mikołaja I z 1835 roku w stolicy karanej za bunt polskiej peryferii, symbolizuje ona nader konkretne ofiary imperium: przez jej więzienie polityczne – X pawilon – przejdzie pod władzą carów ponad 60 tysięcy więźniów. Ponad 20 tysięcy ruszy stamtąd w dalszą drogę: na zesłanie w głąb Rosji. Część – straconych – pozostanie na zawsze”.

Drugiego dnia, 20 lutego, odbyło się w zabytkowych salach Instytutu Historii PAN 2 sesji: 1) „Imperium w XIX wieku” i 2) „Imperium Sowieckie i jego peryferie”.

W pierwszej sesji warto wyróżnić 2 referaty na temat przeciwwstawienia Kościoła i Imperium Rosyjskiego. Prof. Stanisław Wiech z Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Kielcach przedstawił sytuację Kościoła grekokatolickiego w polityce władz rosyjskich po upadku powstania styczniowego, natomiast Profesor Eugeniusz Niebielski z KUL-u pokazał losy zesłanych księży na Sybir po 1863 r. Dalsze losy kościoła rzymsko-katolickiego na Syberii znalazły swoje odbicie w referacie najmłodszego uczestnika konferencji 23. letniego doktoranta z Abakanu Artioma Czernyszewa.

Ciekawe również było wystąpienie dr Swietłany Muliniej z Omska nt. „Польская диаспора в Западной Сибири: стратегия выживания”.

W 3 dniu, 21 lutego, odbyła się końcowa sesja konferencji „Metamorfozy Imperium (przełom XX i XXI wieku)”. Ciekawym był referat Prof. Janusza Bugajskiego z CSIS w Washington „Putinist Russia a Pragmatic Reimperialization”. Niestety Imperium Rosyjskie, Sowieckie odradza w innym formacie i w nowej rzeczywistości. W jakimś z momentów wystąpienia Profesora Bugajskiego przyszło do głowy, że jesteśmy kolejnymi ofiarami Imperium i historia w pewnym momencie zaczyna swoje koło. Treściwy referat Włodzimierza Marciniaka z Instytutu Studiów Politycznych PAN przedstawił w zupełnie ciekawym ujęciu pojęcie „prostranstwo” w rosyjskich debatach politycznych lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Rzeczywiście często ciężko jest wytłumaczyć człowiekowi z innych kultur niż współczesna rosyjska kultura – co to jest np. „prawowo prostranstwo” – „przestrzeń prawna”. Od razu to się kojarzy z tym, że jest jakaś przestrzeń, gdzie istnieje prawo, natomiast wokół niej tego prawa nie ma.

Po ostatnim referacie Stanisława Gregorowicza „Elementy neoimperializmu w koncepcjach polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej na przełomie wieków” odbyło się podsumowanie obrad i ciekawa dyskusja w trzech językach.

Uczestnicy konferencji podziękowali organizatorom i szczególnie Instytutowi Pamięci Narodowej. IPN – instytucja, która organizuje szereg ciekawych konferencji, szkoleń historyków, prowadzi szeroko zakrojoną działalność edukacyjną i wydawniczą. Warszawski IPN również pokrył koszty podróży uczestników ze Wschodu.

Na podstawie wygłoszonych referatów będzie wydany pokonferencyjny tom.

Sergiusz LEONCZYK

НОВОСТИ

Kładbiще w Legnicy – один из польских некрополей, на котором появится общая гробница квартированных в Польше советских солдат и их семей. Лидию Новикову эксгумация, проведенная в конце ноября, обошла стороной. На могиле, украшенной фотографией красивой молодой женщины, горят свечи, лежат свежие цветы. „История русской, которая полюбила поляка и заплатила за это, покончив с собой, – это часть истории нашего города, – говорит Ядвига Зенкевич, заместитель мэра Легницы. – Поэтому мы прислушались к тому, что говорят легничане. В

городскую управу поступило множество просьб оставить могилу русской женщины. О судьбе Лидии Новиковой рассказывает новый художественный фильм Вальдемара Кшистека „Малая Москва”. („Газета wyborcza”).

В марте Польский культурный центр в Москве представил зрителям фильм Анджея Вайды „Катынь”. Демонстрация фильма прошла на следующий день после 69-й годовщины со дня подписания Сталиным приказа о расстреле более 22 тысяч военнопленных – польских офицеров, взятых в плен после нападения СССР на Польшу в 1939 году.

Перед сеансом выступила Инесса Яжборовская, одна из трех авторов книги „Катынский синдром в советско-польских и российско-польских отношениях”, рассказывающей о механизмах засекречивания катынского преступления и борьбе за обнародование правды о трагедии польских пленных. Это был пятый показ фильма Анджея Вайды в столице России. „Катынь” показывали также на отдельных сеансах в Смоленске, Твери, Краснодаре, Оренбурге, Чебоксарах и Петербурге. Однако пока что картина не вышла в официальный российский прокат. („Новая Польша”).

29 maja 1999 r. stał się dniem narodzin nowej organizacji polonijnej „Polonia Minusińska”. Prezesem Zarządu nowego Stowarzyszenia została wybrana 47-letnia Olga Tiemierowa, zaś Wiceprezesem Elżbieta Laskowska.

Konferencja założycielska połączyła w nowe Stowarzyszenie 65 członków, Polaków i osób polskiego pochodzenia.

Pierwszym ważnym przedsięwzięciem, w którym wzięło udział nowe Stowarzyszenie, było święto miasta w czerwcu 1999 r. Członkowie „Polonii Minusińska” zaprezentowali na ulicznej wystawie swoje rękodzieło. Na scenie miejskiej wystąpił również zespół polonijny „Syberyjski Krakowiak” z Abakanu.

3 października 1999 r. rozpoczęła swoją działalność Szkoła Języka i Kultury Polskiej.

X LAT ODRODZENIA POLSKOŚCI W MINUSIŃSKU

Jej uczniami są prawie wszyscy członkowie organizacji – dzieci i dorośli. Przy szkole powstały dwa zespoły polonijne: zespół wokalny „Czerwone Jagody” (kier. Helena Jaszczuk) i dziecięcy zespół taneczny „Wesołe obcasiki” (kier. Irena Maszatarowa). Te zespoły można było podziwiać po raz pierwszy podczas występów w Dniu Kultury Polskiej, który odbył się 23 października 1999 r. w Minusińsku. Na polonijne święto przybyła delegacja, w skład której wchodził: konsul Ambasady RP w Moskwie Janusz Jabłoński, senator z Łomży i Prezes Oddziału „Wspólnoty Polskiej” dr Jan Szypuła, dyrektor Domu Polonii w Łomży Mirosława Cholewicka, goście z Gdyni i Poznania. Główne uroczystości odbyły się w salach milusińskiego muzeum. Dzięki dyrektorce tego mu-

zeum Ludmile Jermolajewej muzeum znów tak jak przed stu laty staje się domem dla Polonii minusińskiej.

Dzięki zaproszeniu senatora Jana Stypuły 8 osobowy zespół „Czerwone Jagody” uczestniczył w składzie delegacji chakaskiej (zespoły chakaskie i polonijne) w Dniach Kultury Syberyjskiej Łomża-Białystok-Ostrołęka-Wyszaków-Ciechanowiec 26-31 sierpnia 2000 r.

Od października 1999 r. rozlega się w eterze radia „Minusińsk” polska audycja „Rodacy”. Od 2001 roku dzięki Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”, która audycje te finansuje, znajdują się one w eterze co tydzień w dwóch wersjach językowych: po polsku i rosyjsku. Polskie audycje prowadzone są w trzech cyklach tematycznych. „Dzień za

dniem” to audycja opowiadająca o działalności „Polonii Minusińskiej” i jej oddziałach terenowych. „Historia i kultura Polski” oraz „Polskie spotkania”, w których informuje się słuchaczy o ważnych wydarzeniach historycznych, które stały się przyczyną przybycia Polaków na Syberię, o życiu Polonii minusińskiej w XIX wieku, historie niektórych polskich rodzin.

W 2000 r. przy „Polonii Minusińska” powstały rejonowe oddziały w Szuszeńskojie i Karatuzkim, gdzie dzięki pomocy Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” z Warszawy urządzono klasy do fakultatywnego nauczania języka polskiego. Oddziały te obecnie są chlubą Stowarzyszenia. Liczba członków w tych oddziałach, szczególnie w Karatuzkim ciągle wzrasta. Od 2002 r. w Karatuzkim regularnie odbywają się mszy katolickie, od 2004 r. zajęcia z języka polskiego prowadzi raz w 2 tygodni ks. Radosław z Abakanu.

29 września 2001 r. z inicjatywy Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń Sybirackich w Małej Minusie – były wychowanek, obecnie wiceprezes Federacji Bolesław Włodarczyk z Wrocławia w ścianie dawnego polskiego domu dziecka, a obecnie siedziby wiejskiej administracji odsłonił tablicę pamiątkową.

W tym samym dniu w muzeum krajoznawczym w Minusińsku otwarto wystawę „Polacy w Kraju Minusińskim”. Wystawa „Polacy w Kraju Minusińskim” jest wspólnym projektem Muzeum Krajoznawczego im. N. M. Martianowa w Minusińsku, Fundacji „Pomocy Polakom na Wschodzie”, Senatu RP, Fundacji Kultury Polskiej, Kongresu Polaków w Rosji i osobiście pana Bolesława Włodarczyka, wychowanka Domu Dziecka we wsi Mała Minusa. Autorami koncepcji wystawy są Sergiusz Leończyk i Elżbieta Laskowska.

Dokończenie na str. 27

Юбилей

10-ЛЕТИЕ ОМСКОЙ „СЕМЬИ”

В последний месяц прошлого года омскому полонийному движению исполнилось 10 лет. Но в связи с уходом из жизни Почетного члена Омской региональной общественной организации „Польское культурно-просветительское общество „RODZINA-СЕМЬЯ” 92-летнего пана Евгения Голдобина торжественные мероприятия пришлось перенести на более поздний срок. Поэтому юбилей омичи отпраздновали в марте нынешнего года.

Полонийное движение в одном из старейших городов Сибири – Омске – зародилось в конце 1998 года по инициативе семей Заянчковских, Каминских, Костылевых, Скоковских и других.

Три с небольшим года назад, тоже не без участия „родзинцев”, в городе появилось второе полонийное общество – „Полонез”, которое также вносит достойный вклад в общую работу и является нашим партнером во многих мероприятиях.

Прошедшее десятилетие показало, что „RODZINA-СЕМЬЯ” смогла не только удержаться на омском небосклоне, но и объединить вокруг себя более 200 человек. При обществе открыты три филиала (в Азовском, Марьяновском и Тарском районах), работают полонийные группы активистов и в других населенных пунктах области. Сейчас мы начинаем работу по созданию постоянных отделений общества и в самом Омске. Уже намечено открытие Южного отделения при районном Доме культуры.

Направлений деятельности у нас много. Это – работа с общественными и иными организациями по различным темам, организация музыкальных вечеров и фестивалей, выставок самодеятельных художников и членов Союза художников России, литературных встреч, показов польских художественных и документальных фильмов. Занимаемся работой детских и взрослых школ по изучению польского языка и культуры, и даже осваиваем польскую кухню. За прошедшее десятилетие нам удалось принять участие

не только в ряде российских конкурсов и фестивалей, но и в Польше, откуда и молодежь, и взрослые привозили грамоты и благодарственные письма за прекрасные выступления и показы. Общество все эти годы принимает активное участие в проводимых в городе и в области фестивалях и выставках. Эта деятельность также неоднократно отмечена грамотами и благодарственными письмами областной и городской администраций.

Кроме того, члены общества занимаются историко-научной деятельностью. Доцент Светлана Мулина защитила кандидатскую диссертацию на тему ссыльных поляков – участников польских восстаний 19 века, и сейчас готовит докторскую диссертацию. Кандидат медицинских наук Олег Наволокин, тесно работающий с польскими и иными медицинскими организациями и специалистами, готовится к выступлению на польском медицинском конгрессе. Работы историка Александра Магерамова настолько интересны, что их появления в Интернете и различных печатных сборниках ждут с особым нетерпением. Есть достижения и у молодых – в 2007 и 2008

годах студент Ян Краевский стал призером и победителем польских исторических конкурсов. Многие члены общества являются докладчиками и корреспондентами Всероссийских и Международных полонийных конференций, публикуются в специальных сборниках и в журнале Конгресса Поляков в России „RODACY”.

Мы очень благодарны за помощь и поддержку, которые нам оказывают работники Польского Посольства в Российской Федерации (особенно – пани Лонгина Путка), польские организации „Wspólnota Polska”, „Pomoc Polakom na Wschodzie”, „Wspólne Korzenie” (г. Люблин, католический приход Св. Станислава в Санкт-Петербурге и лично настоятель прихода о. Кшиштоф Пожарский) и многие другие. Благодаря их помощи мы имеем возможность ежегодно посещать различные мероприятия в российских и польских городах, изучать польский язык. Молодые члены нашего общества неоднократно были участниками Летней школы (г. Санкт-Петербург), а полонийцы старшего поколения были гостями в Польше на празднованиях Рождества Христова и Святой Пасхи. С помощью пани Лонгины Путка у нас был открыт Тарский филиал, появились учебники и словари польского языка, телевизор и другие так необходимые для общества вещи.

Мы чтим память поляков, которые жили на нашей земле. Так, в прошлом году с помощью местных администраций и сотрудников Омского аграрного университета родзинцы установили два памятных креста на старых польских кладбищах.

В планах общества была и установка мемориальной доски на здании Омского театра юного зрителя, расположенного на месте снесенного католического костела. К сожалению, местные чиновники не дали разрешения на установку

доски, ссылаясь на то, что такая доска „будет неуместна на здании театра”. Однако мы не оставляем надежды убедить власти в необходимости увековечить память ссыльных поляков 19 века, на чьи скромные пожертвования и был сооружен костел.

С целью более широкого ознакомления с нашей деятельностью, в начале нынешнего года был открыт сайт общества (<http://www.rodzina.ucoz.ru>), на котором все желающие могут узнать о нас, о наших делах и планах. Сайт был открыт накануне юбилейного фестиваля польской культуры, который проходил в Омске четыре дня. На праздновании побывала консул, второй секретарь посольства Польской Республики пани Диана Грачик, которая привезла приветственное письмо руководителя консульского отдела, первого советника посольства пана Михала Гречило.

Программа фестиваля была очень насыщенной. Открытие проходило в колледже транспортного строительства. Торжества начались с подписания договора о творческом сотрудничестве между колледжем и обществом „RODZINA-СЕМЬЯ”. Были показаны слайды о жизни и деятельности пана Е. Голдобина, прозвучали воспоминания о нем его учеников, дочери и внуков.

Затем открылась выставка картин члена нашего общества, капитана речного флота, фронтовика-десантника, капитана 3 ранга пана Виктора Семененко. Музыкальное сопровождение фестиваля нам подарил солист Омского музыкального театра, заслуженный артист России Валерий Грачунов и народный ансамбль „Русская душа”. Представители молодого поколения – Инесса Дружинская, Елизавета Витман, а также выпускница средней школы Кристина Хмелевская исполнили песни на русском и польском языках.

На второй день своего пребывания в Омске пани Диана Грачик приняла экзамен у наших земляков, желающих получить Карту Поляка. Претенденты должны были показать знание польского языка, культуры и истории Польши. Испытания успешно прошли десять „родзинцев” и шесть членов общества „Полонез”.

Вечером второго дня фестиваля в Омском музыкальном училище имени В.Я. Шебалина при обществе „RODZINA-СЕМЬЯ” открылось музыкальное общество Фредерика Шопена. Идея создания такой организации принадлежит Почетному члену общества „RODZINA-СЕМЬЯ”, известному музыканту, сценаристу и режиссеру Петру Шальше, живущему в Вене. В исполнении учащихся и студентов учебных заведений культуры и искусства, а также членов нашего общества прозвучали самые известные произведения великого композитора. Зал наслаждался чудесной музыкой в исполнении юной скрипки Виталии Ботэ, пианистов Владимира и Нины Ратнер, Василия Заболотного и Натальи Ткацкой, флейтиста Юрия

Шабалкина. Великолепно исполнил произведения композитора вокалист, студент первого курса музыкального училища Павел Червинский. На вечере также прозвучали произведения председателя польского общества „Союз поляков города Ставрополя”, поэта Яна Бернарда в исполнении Оксаны Морозовой.

Третий фестивальный день прошел в детской школе искусств № 4 – ассоциированной школе ЮНЕСКО, работающей по проекту „Сохранение культурного и народного наследия (польская культура)”, нашим постоянным творческим партнером. В этой школе прошла презентация книги Надежды Толмачевой „Вечерний звон” и выставка художника Николая Кальницкого – члена Тарского филиала нашего общества.

Книга Надежды Толмачевой – это история знаменитых романсов. Она повествует об истории любви знаменитых людей России и зарубежья: поэтов, писателей, музыкантов, артистов. Это уже третья книга пани Надежды.

Картины доцента Тарского филиала Омского педуниверситета Николая Кальницкого объединены одной темой – „Моя Тара”. Художник прошел непростой жизненный путь – от водителя-дальнобойщика до члена Союза художников России, участник и лауреат многочисленных выставок.

Вечером того же дня участников и гостей принимал камерный зал Органного комплекса, выделенный по случаю фестиваля администрацией города, управлением культуры и областной филармонией. Здесь силами родзинцев и музыкантов филармонии под руководством председателя Союза композиторов г. Омска К. Брысова-Струяцкого был устроен концерт польской вокально-инструментальной музыки. Великолепный дуэт Татьяны (домра) и Алексея (баян) Дубянский исполнил вальс Ф. Шопена. Скрипачка Татьяна Лазарева и концертмейстер Нина Ратнер под овации слушателей исполнили произведения Г. Бацевича и Г. Венявского. Ансамбль народных инструментов „Тарские ворота” (Евгения и Дмитрий Строкины, Евгений Ботэ, Дмитрий Котин) показал, какие чудеса могут творить домра, балалайка, баян и домра-контрабас. Порадовали и другие исполнители – Александр Янчицкий, Вадим Щеглов, Алексей Сирман-Боярский, юная Олеся Белецкая и другие. Так, вокалист Виктор Поддубный исполнил „Марш Домбровского”, который многие слушали стоя и со слезами на глазах. А Адель Каминская исполнила песню Жальского „Привет Вам шлет Варшава”. Большому другу нашего общества, консулу пани Лонгине Путка

была посвящена „Благословенная ночь” Яна Войтховского. Концерт замечательно вела музыковед Юлия Кабанова.

Последний, четвертый день фестиваля польского искусства был проведен на двух площадках – в колледже транспортного строительства и в областном Доме дружбы.

В колледже для студентов состоялся открытый показ документального фильма „Дело Романа Бара” (режиссер Юрий Бурцев, г. Москва), повествующего о трагической судьбе юного солдата Армии Крайовой, прошедшего несколько лет в сталинских лагерях.

А закрывался фестиваль в Доме дружбы. Был показан спектакль „По ягоды” (по мотивам поэмы польской поэтессы М. Конопницкой), музыку к нему написал омич Сергей Долгушин. Затем состоялась презентация документального фильма о деятельности Омской региональной общественной организации „Польское культурно-просветительское общество „RODZINA-СЕМЬЯ”. Этот фильм „Jak to w Rodzine”, снятый телевидением г. Познань, – дань уважения польской стороне нашей многолетней общественной деятельности. В заключение А. Радченко прочёл лекцию о жизни и творчестве А. Вайды, а затем был показан фильм „Пан Тадеуш”.

Итак, нам уже пошёл второй десяток лет. Надеемся ещё жить долго, хотя не всё, конечно, у нас так радужно. За годы своего существования общество сменило уже более десяти мест дислокации. Печально, что в миллионном городе местные власти не могут найти пару комнат для библиотеки и школы польского языка. Всё, что нам предлагают – снимать помещение за арендную плату. Но ведь „RODZINA-СЕМЬЯ” – общественная организация, без каких-либо источников финансирования. Пока нас власти либо не слышат, либо просто не хотят понимать.

Петр КРАЕВСКИЙ,
заместитель председателя
Омской региональной
общественной организации
„Польское культурно-просветительское
общество „RODZINA-СЕМЬЯ”

РУССКО-ПОЛЬСКИЕ КОНТАКТЫ В ТАРСКОМ ПРИИРТЫШЬЕ

„Отчизна не есть место, где хорошо, это не состояние определенного благополучия, не кусок земли, очерченный границами, за которыми заканчиваются бытие и деятельность польского народа. Родина поляков живет и действует везде, где бьется сердце ее сыновей”.
А.Мицкевич „Дорога в Россию”

Именно эти слова можно положить в основу междисциплинарного научного семинара, площадкой для проведения которого 28 августа 2008 года стал филиал ОмГПУ в городе Тара. Программа семинара включила в себя вопросы, связанные с изучением русско-польских культурных контактов в Тарском Прииртышье 19-20 вв., которые были рассмотрены на двух секционных заседаниях, проведенных параллельно.

Цели научного семинара – выявить аспекты изучения русско-польских культурных контактов на территории Тарского Прииртышья, а также выработать стратегию дальнейшего сотрудничества ученых в реализации направлений исследования русско-польских культурных контактов в Тарском Прииртышье 19-20 вв.

Работу секции „Польская диаспора Тарского Прииртышья: история и культурные традиции” открыл своим докладом „Польский сегмент в освоении восточной окраины империи: проблемы источниковедения и историографии” М.К. Чуркин. „Польский вопрос” в российской историографической традиции XIX – XX столетий является весьма актуальным. Ключевые проблемы, к которым обращались историки и публицисты XIX-XX веков, – освещение „польского вопроса” в контексте международных отношений и государственной политики России в XIX веке; особенности польского национально-освободительного движения; роль католичества и специфика его распространения на территории России; изучение последствий культурных взаимовлияний. В разное время над этими проблемами работали Н. Кареев, Б. Чичерин, И. Аксаков, В.Д. Королук, Ю.А. Поляков, В.С. Дякин и другие.

В.С. Сулимов осветил вопросы истории польской ссылки в Тобольской губернии – „Польская армия Наполеона в Тобольской губернии: подготовительный этап отправки пленных”, „Ксендзы – участники волнений 1861 года в Польше: ссылка в Тобольскую губернию”, „Ссылка подполковника Кржижановского”.

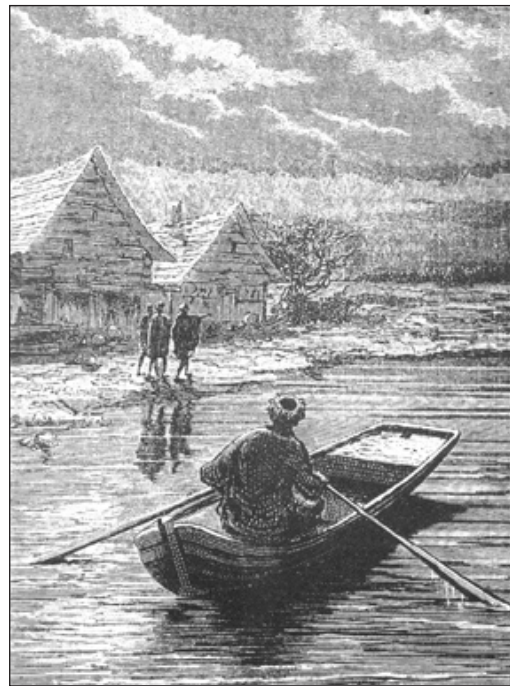
Тобольск – первая столица Сибири, долгое время являлся своеобразной столицей польской диаспоры в Сибири. В 1848 г. по инициативе ссыльного повстанца Антония Павши был освящен костел во имя Пресвятого Провидения. Впоследствии были построены костелы в Кургане, Тюмени, Таре. Об этом пишет в своей статье „Римско-католические приходы в Тарском Прииртышье в конце XIX начале XX вв.” С.В. Леончик. Во многих городах Сибири с конца 80-х годов прошлого века возрождаются польские общественные организации. Все эти организации объединяет Федеральная национально-культурная автономия

„Конгресс поляков России”. Открываются старые, строятся новые костелы. Потомки поляков возвращаются в восстановленные приходы.

Н.И. Можан осветила тему культурной самоидентификации поляков Тарского Прииртышья на современном этапе. Поляки и их потомки оказали влияние на общественно-политическую, культурную, экономическую жизнь города. В семьях хранятся и передаются легенды, предания о предках. Представляют интерес семейные истории Ларисы Евгеньевны Соловьевой, Альвины Феликсовны Зенкевич, Леокადии Петровны Полецкой.

О польских военнопленных Первой мировой войны в городе Тара рассказала В.Н. Носкова.

На секционном заседании „Польша и Россия: встреча и диалог культур” был поднят вопрос о взаимодействии польской и русской ментальности, ассимиляции польских традиций (так называемой „культурной прививке”) на национальную почву („русский корень”). В частности, это было обозначено в докладе Т.И. Подкорытовой „Дух Польши в России”. О русском и польском опыте, столь важном в переходную эпоху, о способности выживать в нечеловеческих условиях, о культурно-исторической памяти наций говорила Н.В. Макшеева, положившая в основу своего исследования новеллу Т.Манна „Смерть в Венеции” и одноименный фильм Л.Висконти. Творческая тема была продолжена в докладе В.Г. Пожидаевой о режиссерских поисках Ежи Гротовского, стоящего у истоков развития европейского авангардного театра. Если эти доклады рассматривали взаимодействие двух культур в контексте истории национальной, то дальнейшие два исследования касались непосредственно социокультурной адаптации польских мигрантов на территории Тарского Прииртышья. Так, Т.И. Царегородцевой были исследованы культурные доминанты на основе истории польского ссыльного Руфина Пиотровского, участника восстания, сосланного в Сибирь. Итогом этой ссылки стали „Записки Руфина Пиотровского”, написанные в жанре мемуарного повествования

(на литографии – момент побега Р. Пиотровского из г. Тары по реке Иртыш). В докладе были представлены культурные доминанты ссыльного поляка, которые присущи польской ментальности в целом: достоинство, благородство, неспособность к лобному преступлению. В выступлении Т.И. Быструшкиной был представлен образ поляков-переселенцев в преданиях и устных рассказах Омского севера. Выяснилось, что до сих пор существует множество вопросов, связанных с происхождением села Минск-Дворянск Тарского района (ныне уже не существующего) и статусом поляков, проживавшим в нем.

Завершил заседания круглый стол, где собравшиеся обсудили перспективы дальнейшего научного сотрудничества в исследовании таких проблем, как история польских поселений на территории Тарского Прииртышья; социокультурная адаптация польских мигрантов; современные модификации польских культурных традиций в Тарском Прииртышье; межэтнические коммуникации поляков с представителями других этнических и конфессиональных сообществ на территории Тарского Прииртышья.

А также было предложено принять решение – конференцию сделать традиционной и ежегодной, расширить географические рамки и тематику исследования проблем, привлечь к сотрудничеству польских ученых.

Н. МОЖАН, Ю. ОСИНЦЕВА

Zakończenie (początek na str. 23)

Na wystawie pokazano eksponaty i dokumenty ze zbiorów Muzeum im. N. M. Martjanowa, Archiwum Miejskiego w Minusińsku, archiwum „Związku Polaków Syberii” (Warszawa), muzeum-skansenu w Szuszeńskoje, a także materiały ze zbiorów prywatnych.

W 2003 r. przy wsparciu finansowym Wydziałów Konsularnych Ambasady RP w Moskwie i Irkucku została przygotowana wersja planszowa wystawy „Polacy w Kraju Minusińskim”.

W roku 2001 dzięki pomocy Fundacji Kultury Polskiej z Warszawy odbyła się kosztowna konserwacja starego polskiego księgozbioru w bibliotece naukowej muzeum w Minusińsku. Natomiast „Fundacja Pomoc Polakom na Wschodzie” sfinansowała przygotowanie kartoteki danych o zesłańcach polskich w miejscowym archiwum państwowym.

W maju 2003 roku „Polonia Minusińska” zorganizowała w Małej Minusie i Minusińsku pierwsze spotkanie byłych wychowanków polskiego Domu Dziecka. W spotkaniu w Małej Minusie 20-25 maja 2003 r. wzięły udział dzieci Janiny i Józefa Bogusławskich, trzy siostry Bogusławskie: Honorata, Henryka i Danuta. Kierownikiem i inicjatorem tego spotkania z polskiej strony był Bolesław Włodarczyk, wiceprezes Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Syberyjskich oraz Sekretarz Generalny Federacji prof. Antoni Giza ze Szczecina. Zaangażowanie władz wiejskich i powiatowych stworzyło z tego spotkania wzruszające święto dla gości i całej wioski. 2 października 2004 r. szkoła w Małej Minusie obchodziła swoje 100-lecie. Z tej okazji otwarto w jej ścianach szkolne muzeum, większość ekspozycji, którego poświęcona historii polskiego domu dziecka. Na uroczystości 100-lecia przybył nasz dobry znajomy p. Bolesław Włodarczyk z

X LAT ODRÓDZENIA POLSKOŚCI W MINUSIŃSKU

Wrocławia i po raz pierwszy po tylu latach odwiedził dziecinne strony Jerzy Lewicki, mieszkający obecnie w Kołobrzegu. Goście przecięli wstęgę w drzwiach nowego muzeum oraz dowiedzieli się, że od tego roku szkolnego jako dodatkowy wprowadzony do programu szkolnego język polski i wyposażona przy pomocy Konsulatu RP w Irkucku dla tych celów nowa klasa języka polskiego. Wszyscy byli mile zaskoczeni, kiedy Pan Bolesław przekazał szkole nowy komputer, ażeby, jak on powiedział, dzieci tej szkoły łączyły się z dziećmi ze szkoły w Malborku, do której trafiły po wyjeździe z Syberii dzieci z Małej Minusy.

11 listopada 2003 r. w muzeum krajoznawczym w Minusińsku odbyła się pierwsza naukowo-historyczna konferencja archiwistów, pracowników muzealnych, nauczycieli historii i działacze polonijnych pod hasłem „Polski temat w pracach archiwów i muzeów Chakasji i Kraju Krasnojarskiego”, poświęcona 85-leciu odzyskania przez Polskę niepodległości i 140-lecia wybuchu powstania styczniowego. 2 grudnia 2004 r. odbyła się już druga taka konferencja.

W roku 2007 Prezesem „Polonii Minusińska” wybrano Elżbietę Laskowską, natomiast była Prezes Olga Tiemierowa dalej prowadzi polonijne audycje w „Radio Minusińsk”.

W lipcu 2007 r. na cmentarzu w Minusińsku odsłonięto pomnik

„Polskim Matkom i dzieciom, pochowanym w tej ziemi”. Pomnik ten powstał z inicjatywy miejscowej organizacji polonijnej oraz Związku Sybiraków III RP z Wrocławia. Odsłonili ten pomnik byli wychowankowie Domu Dziecka w Małej Minusie – Bolesław Włodarczyk i Jerzy Lewicki.

W roku 2009 „Polonia Minusińska” obchodzi swoje 10-lecie. Niedługie dzieje tej organizacji polonijnej ściśle są związane z bogatą i ciekawą historią diaspory polskiej w Minusińsku na przełomie XIX-XX ww.

Na swoje 10-lecie „Polonia Minusińska” przygotowała rozmaity program kulturalny z udziałem znanego zespołu polonijnego „Czerwone Jagody” (kier. Larisa Koreniec).

Zapraszamy na uroczyste obchody 10-lecia do Minusińska i Szuszeńskoje w dniach 1-4 sierpnia 2009 roku!

Sergiusz LEOŃCZYK

KONFERENCJA NA ŁOTWIE

Miło nam poinformować, że Wydział Humanistyczny i Filologia polska Uniwersytetu Daugavpilskiego organizuje w dniach 22-23 października 2009 roku IV międzynarodową konferencję naukową na temat:

Polsko-bałtyckie związki kulturowe

Głównym celem konferencji jest analiza problematyki związków międzykulturowych polsko-bałtyckich oraz rozwój i poszerzenie kontaktów pomiędzy badaczami kultury polskiej i bałtyckiej na Łotwie, w Polsce a także poza jej granicami. Organizatorzy zakładają, że opis poszczególnych zjawisk w konkretnych środowiskach kulturowych umożliwi stworzenie panoramy recepcji i odbioru kultury i literatury polskiej oraz bałtyckiej za granicą, która wskaże prawidłowości i osobliwości w ramach analizowanych sytuacji. Jesteśmy również przekonani, że pogłębiona analiza tych zjawisk pozwoli na sporządzenie charakterystyki kultury polskiej i bałtyckiej z perspektywy tak uchwyconej recepcji i odbioru. Z tego powodu duże znaczenie przypisujemy także dyskusjom, jakie będą toczyć się w czasie obrad.

W tym roku pragniemy, aby konferencyjne obrady koncentrowały się wokół następujących zagadnień: odzwierciedlenie kampa-

nii łatgalskiej (1919-1920) w literaturze, kulturze i historii, oddziaływanie procesów kulturowych w Polsce i krajach Nadbałtyckich w synchronicznym i diachronicznym aspekcie; określenie podobieństw i różnic obrazu świata polskiego i bałtyckiego oraz jego transformacje historyczne; analiza dzieł literackich, głównych zjawisk kulturowych; recepcja i świadectwa odbioru kultury polskiej w państwach bałtyckich oraz bałtyckiej w Polsce (literatura, historia, historia kultury, antropologia, etnologia, filozofia); analiza kultury Inflant w kontekście kultury polskiej; podwyższenie poziomu wiedzy naukowej filologów bałtyckich i polskich na Łotwie jak również w państwach sąsiadujących. Aczkolwiek mamy świadomość, że opis takiego zjawiska, jakim jest recepcja kultury polskiej poza granicami kraju, wymaga także pogłębionej refleksji teoretycznej i zapewne uwzględnienia innych niż recepcja „krajowa” perspektyw opisu, co winno stać się również tematem wystąpień.

Przewidujemy publikację wygłoszonych referatów w postaci książkowej.

Bylibyśmy wdzięczni za potwierdzenie udziału w konferencji do 15 września 2009 roku. Adresy kontaktowe:

Uniwersytet Daugavpilski, Filologia polska, ul. Vienības 13
Daugavpils LV 5400 Łotwa
e-mail: kristine.barkovska@du.lv; krysiabar@yahoo.co.uk

Za komitet organizacyjny

dr Krystyna Barkowska, mgr Andris Kaziukevičs

W dniach 17-23 listopada 2008 r. w Abakanie odbył się już tradycyjny Kurs Metodyczny nauczycieli języka polskiego, muzyki i choreografii z regionu Syberii. Kurs został przeprowadzony przez metodyków PCN-u z Lublina Małgorzatę Wróblewską i Leszka Gęca.

W kursie wzięło udział 28 nauczycieli języka polskiego z Om-ska, Tom-ska, Krasnojarska, Żeleznogorska, Znamienki, Minusińska, Czernogorska, Szuszeńskoje, Sajanogorska i z Abakanu.

Uczestnicy zostali podzieleni na 2 grupy: język polski i muzyka z choreografią. Zajęcia odbywały się w Republikańskim Centrum Kultury w Abakanie. Pomieszczenia zostały przydzielone przez administrację Centrum nieodpłatnie. Zajęcia odbywały w dużej Sali – siedzibie zespołu „Syberyjski Krakowiak” i w Sali tanecznej. Wieczorami odbywały się zajęcia wspólne. Program Kursu był intensywny, zajęcia rozpoczynały się o godzinie 9-00 z przerwą na obiad 14-

00-15-00 i kolację 19-00-20-00. Zazwyczaj ostatnie wspólne zajęcia trwały do godziny 22-30.

Dodatkowo, w dniach 22-23 listopada metodycy zorganizowali 3 godz. zajęcia z uczestnikami zespołu „Syberyjski Krakowiak” w celu przygotowania obrzędu dożynkowego.

Razem w Kursie wzięło udział 45 uczestników.

Po raz pierwszy wsparcia finansowego już 7 edycji Kursu Metodycznego w Abakanie odmówiły władze Republiki Chakasji. Ministerstwo edukacji i nauki Republiki Chakasji wytumaczyło nie przydzielenie dotacji... zbliżającym się kryzysem!

Tylko właśnie dzięki pomocy Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” z Warszawy udało się zrealizować to ważne zadanie.

Niżej publikujemy opowiadanie uczestniczki Kursu z Tomsku Marii UGRUMOWEJ, zostało ono opublikowane w gazecie polonijnej „Dom Polski” nr 6 (70)-2008 r.

LISTOPAD W ABAKANIE

Nie patrząc na intensywny rozkład zajęć, zmęczenia prawie, że nie czułam, dlatego że praca jednocześnie stawała się zabawą z ciągłym zapoznaniem „nowego” oraz innym spojrzeniem na stare. Ważne, że zajęcia nosiły wielostronny charakter: rysowanie, treningi psychologiczne, gry na rozmyślanie, śpiew i tańce, tak że każdy mógł realizować się we właściwej swemu zamięlowaniu pracy.

O każdym dniu można opowiadać długo, te dni były nasycone w wydarzenia. Trochę różnił się od innych ze względu na tematykę dzień pierwszy. Był on poświęcony nie metodyce, lecz historii. Historii Polski, losom znakomitych Polaków, dziejom Polaków na Syberii i rzeczywiście, nawiązaniu kontaktów i znajomości pomiędzy sobą.

Kilka słów koniecznie trzeba powiedzieć o duchu kultury polskiej. W czym wyraża się kultura narodu? Moim zdaniem, w języku, w tym, co w tym języku stworzone. Mam na myśli nie tylko literaturę piękną, chociaż i utwory znanych

W końcu listopada miałam szczęście (inaczej na pewno tego nie można powiedzieć!) uczestniczyć w Abakanie na tradycyjnych kursach języka i kultury polskiej, przeprowadzonych przez Polonijne Centrum Nauczycielskie m. Lublina.

Zadaniem seminarium jest szkolenie nauczycieli, którzy przyjechali z różnych miast Syberii, w zakresie choreografii, muzyki i języka polskiego oraz z metodyki nauczania języka i kultury polskiej dzieci.

W ciągu tygodnia metodycy z Lublina Małgorzata Wróblewska i Leszek Gęca dzielili się z uczestnikami seminarium doświadczeniem metodycznym w sferze nauczania. Samym oryginalnym jak również nietradycyjnym był sposób nauczania: uczestnicy kursów występowali w roli dzieci! Nie wiem, czy wypadało wam kiedykolwiek odczuwać powrót do dzieciństwa? Mnie – tak. Dlatego, że bawić się 9 godzin z rzędu mogłam, na pewno, tylko w przedszkolu.

polskich pisarzy również były (dla dzieci rzeczywiście). Ale najciekawszymi były przykłady twórczości ludowej: zagadki, wyliczanki, przysłowia, które w skróconej formie wyraziły całą soczystość mądrości narodowej. Trzeba było je ilustrować, a potem inscenizować. Taki właśnie wesoły sposób zapamiętywania! Znalazło się miejsce i na rozmowy z tematu tradycji polskich; przeprowadzenia tradycyjnych świąt wśród dzieci. Ale właściwie koloryt polski, moim zdaniem, przekazały tańce polskie.

Na temat tańców należy powiedzieć osobno, ponieważ przez ten krótki tydzień pod kierownictwem Leszka tańcowali wszyscy, co tylko jest możliwe: od tańców nowoczesnych – do poloneza i krakowiaka (dokładnie i na odwrót). Osobliwie ciekawe były, rzeczywiście, tradycyjne tańce polskie: zapoznaniu z nimi towarzyszyły komentarze z historii tańca, jego miejsca w kulturze Polski, opowiadania o strojach i świętach. Głowa od tego wszystkiego pękała (czasami – w całkowitym znaczeniu: krakowiak – bardzo szybki taniec).

Nie patrząc na to, że seminarium skierowano było na nauczanie pracy z dziećmi, każdy pedagog mógłby skorzystać z nowych oryginalnych porad metodycznych, które byłyby przydatne w nauczaniu jak języków obcych tak i nawet języka ojczystego nie tylko dla dzieci, również dla dorosłego audytorium. Na przykład, zadanie: co jest wspólnego pomiędzy lodówką, a żarówką elektryczną? Albo „zawody w krasomównie”: zadaniem „gościa” jest przekonać „gospodarza” zaprosić go do swojego „domku”, przekazać bezsporne argumenty, a zadaniem „gospodarza” – do tego nie dopuścić. Potem uczestniczący podsumowywali, czy to albo inne zajęcie jest pożyteczne, czego ono może nauczyć, gdzie i kiedy można zastosować.

Nie można nie zwrócić uwagi i na klimat tego wspaniałego seminarium. Życzliwe stosunki, wsparcie, wzajemna pomoc; oczywiście, fala niezrównanego humoru tworzyły przytulną, psychologicznie komfortową prawie, że rodzinną atmosferę, gdzie praca toczy się własnym rytmem. Oprócz praktycznego doświadczenia, ta podróż zostanie mi w pamięci jeszcze ze względu na zawarcie nowych znajomości ze wspaniałymi ludźmi, gościnnością i serdecznością gospodarzy, nienagannym zorganizowaniem całej imprezy.

W ten sposób wyczerpana praca, piosenki, tańce, rozmowy przy filiżance kawy sprawiły, że szybko przeleciał ten tydzień listopadowy. Niektórzy, żeby trafić z zimy w lato muszą udać się do egzotycznych i ciepłych krajów; moja podróż była znacznie bliższa – wystarczyło pojechać do Chakasji, aby poczuć się jak w lecie!

Masza UGRUMOWA

DNI KULTURY POLSKIEJ W KURSKU

W dniach 8-14 listopada 2008 r. w Kursku odbyły się Dni Polskiej Kultury i Dni Filmu Polskiego. Przy pomocy Ambasady RP w Moskwie, Federalnej Polskiej Narodowo-Kulturalnej Autonomii „Kongres Polaków w Rosji”, Administracji miasta Kurska, Wydziału Kultury miasta Kurska i Kurskiego obwodowego „Kino Wideo Fonda”.

W programie wzięli udział: Zespół wokalny „Baški” z Moskwy (kier. dyrektor artystyczny Ludmiła Bryżko – patrz na zdjęciu), zespół „Rodzinny Dom” wykonał pieśni w językach polskim i rosyjskim, występowały siostry Jermakow – które zaśpiewały pieśni w języku polskim.

Była pokazana wystawa dziecięcego rysunku. Po raz pierwszy zorganizowaliśmy wystawę Książki polonijnej czasopism i gazet. Najbardziej reprezentowana była Syberia: książki – „Polskie karty Tiumieńskiego krajoznawstwa” S.G.Fila, „Droga na Wschód” W. Seliwanowskiej, „Mój Czarodziejski Świat” Tomsk.

Czasopisma „Rodacy” – Abakan, „Dom Polski” – Tomsk, „Pierwsze Kroki” – Ułan-Ude.

Następnie Sankt-Petersburg: „Historia kościoła Rzymskokatolickiego w Rosji”, „Po tej stronie Wisły” A.L. Redkova oraz czasopisma „Nasz Kraj”, „Gazeta Petersburska”. Z Krasnodaru książka „Polacy w Rosji: historia i współczesność”, J. Bernard „Polskie Sylwetki” czasopismo „Wiadomości Polskie” oraz w Władkawkazu „Gazeta Polska”. Książki z Przedurala: z Ufy: „Zbiór materiałów międzynarodowej zaocznej naukowo – praktycznej konferencji”, z Permu: „Permscy Polacy”.

Tego wszystkiego jest bardzo mało, ale liczę na waszą pomoc i nasza kolekcja na następny rok się powiększy.

Wystawa ta miała duże zainteresowanie wśród mieszkańców Kurska, bo oglądając książki i czasopisma polskie z całej Rosji można było sobie uświadomić, że są Polacy w Rosji.

W Dniach Polskiego Filmu były pokazane filmy dla dzieci „Bolek i Lolek” i „Królestwo Zielonej Polany”. Dla dorosłych widzów: „Kochankowie mojej mamy”, „Przygody z piosenką”, „Opowiadania Harleja”, „Morały Pani Dulskiej”, „Zygfyrd”.

Jan ZĘBRZUSKI

SENAT RP

Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”

Federalna Polska Narodowo-Kulturalna Autonomia „Kongres Polaków” w Rosji

Państwowy Uniwersytet Agrarny w Omsku

Filia Omskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego w Tarze

Kulturalno-Narodowa Organizacja Społeczna „Polonia” Republiki Chakasji

Omska Regionalna Społeczna Organizacja „Polskie kulturalno-oświatowe

stowarzyszenie „Rodzina”

SZANOWNI PAŃSTWO!

Zapraszamy do udziału w naukowo-praktycznej konferencji nt.

POLACY W SOCJO-KULTUROWEJ PRZESTRZENI SYBERYJSKIEJ WSI (Omsk-Tara; 6-7 sierpnia 2009 r.)

Cel konferencji – wymiana doświadczeń i zjednoczenie wysiłków naukowców i przedstawicieli organizacji społecznych w badaniach teoretycznych i praktycznych problemu tworzenia polskich społeczności w syberyjskich wioskach XIX-XX ww.

Tematy do omówienia:

Problemy metodologiczne w badaniach dziejów polsko-syberyjskich;

Kierunki tworzenia się kulturalnych enklaw polskich na terenie Syberii;

Polski segment w polityce przesiedleńczej rządu Cesarstwa Rosyjskiego;

Wkład Polaków w kulturalny i gospodarczy rozwój wsi syberyjskiej;

Organizacja kulturalno-religijnego życia Polaków we wsi syberyjskiej;

Problemy integracji Polaków w socjo-kulturalnej przestrzeni wsi syberyjskiej;

Kontakty Polaków z przedstawicielami innych ludów syberyjskich na terenie Syberii;

Problemy językowej interferencji: wzajemne oddziaływanie rosyjskiego i polskiego języków we współczesnych syberyjskich gwarach;

Martyrologiczne aspekty syberyjsko-polskiej historii;

Problemy narodowościowej samoidentyfikacji Polaków w syberyjskiej wiosce;

Współczesny ruch polonijny wśród Polaków, zamieszkałych na wsi.

Zgłoszenia są przyjmowane do 30 czerwca 2009 r.

Komitet organizacyjny zastrzega prawo odmowy zgłoszeń, które nie odpowiadają zgłoszonej tematyce. Po konferencji planowane jest wydanie zbioru referatów.

Brak opłaty rejestracyjnej, druk materiałów nieodpłatny.

Organizatorzy pokrywają koszty zakwaterowania, podróży i wyżywienia oraz program wycieczkowy.

Pytania oraz zgłoszenia prosimy kierować do Sergiusza Leończyka:

e-mail: sergiuszleoneczyk@wp.pl;

Świetlany Muliniej:

e-mail: swetmulina@rambler.ru

Zgłoszenie musi zawierać:

Imię, nazwisko

Miejsce zatrudnienia, stopień naukowy

Adres pocztowy, telefon, e-mail

Temat referatu

Indywidualne zaproszenia będą wysłane po otrzymaniu przez organizatorów zgłoszenia.

Tekst referatu prosimy wysyłać po zatwierdzeniu przez organizatorów zgłoszenia lub podczas konferencji prosimy o przekazanie tekstu referatu organizatorom.

Российский институт культурологии
Посольство Республики Польша в Москве
Постоянное представительство Польской академии наук
при Российской академии наук
Польский культурный центр в Москве
Московский педагогический государственный университет
Педагогический университет имени Комиссии народного
образования в Кракове
Гуманитарно-социальный институт

объявляют о проведении
22-24 октября 2009 года в Москве

Международной научной конференции

„РОССИЯ И ПОЛЬША: ДОЛГ ПАМЯТИ И ПРАВО ЗАБВЕНИЯ”

К участию в работе конференции приглашаются российские и зарубежные учёные и преподаватели высшей школы — культурологи, философы, историки, филологи, социологи, политологи, искусствоведы, психологи, педагоги и другие специалисты, — сфера научных интересов которых связана с различными аспектами исследований памяти и, в частности, с изучением влияния культурной (социальной) памяти на процессы российско-польской межкультурной коммуникации.

Основными целями конференции являются анализ роли научных исследований и образования в процессах формирования и поддержания культурных идентичностей России и Польши и их влияния на российско-польские отношения, а также выработка подходов к преодолению „мемориальных барьеров” на пути к взаимопониманию.

Программа научной конференции предполагает проведение двух пленарных заседаний, четырёх секций, круглого стола и дискуссионной панели.

Секция I

„Мемориальные культуры” России и Польши: общее и особенное”

Секция II

„Память в социальном измерении: российская и польская перспективы”

Секция III

„Historia vita memoriae: историография и память в российско-польском контексте”

Секция IV

„Память и образовательные практики в России и Польше”

Круглый стол

„Изучение памяти: на пути к “мемориальной парадигме” социально-гуманитарного знания”

Дискуссионная панель

„Память этнокультурных сообществ и регионов в исторической перспективе: российский и польский опыт”

Рабочие языки конференции: русский, польский, английский.

По окончании работы планируется издание материалов конференции.

Заявки на участие в работе конференции, тезисы докладов объемом до 2 000 знаков и тексты выступлений объемом до 20000 знаков на любом из рабочих языков конференции просим присылать в Российский институт культурологии по адресу Оргкомитета конференции memory-ricr@ricur.ru, почтой или по факсу с пометой: на конференцию „Россия и Польша: долг памяти и право забвения”.

Координатор конференции:

Стяжкина Татьяна Сергеевна

Тел.: +7(495) 959-08 64

E-mail: memory-ricr@ricur.ru

Российский институт культурологии:

Москва 119072

Берсневская наб., 18-20-22, стр. 3

Тел.: +7 (495) 959 09 08

Факс: +7 (495) 959 10 17

Сайт Российского института культурологии: www.ricur.ru